№№157–158
(2885–2886)

17 кастрычніка 2008 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная воля».
Кошт — свабодны.

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Народная Воля

Да ўвагі!
Хто не зрабіў перадаплату і хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

Шаноўныя чытачы!
Па пытаннях распаўсюджвання газеты жыхары сталіцы могуць звяртацца па тэлефоне 328-63-93, усе астатнія — па тэлефоне 328-68-71.

СІТУАЦЫЯ

Мітрапаліт Кандрусевіч забараніў адкрыццё памятнай дошкі Раману Скірмунту

На гэтым тыдні ў Чырвоным касцёле мелася адбыцца ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі першаму кіраўніку Урада БНР, аднаму з фундатараў касцёла Раману Скірмунту. Але ў апошні момант, літаральна напярэдадні мерапрыемства арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусевіч забараніў адкрываць мемарыяльную дошку Скірмунту.

Афіцыйнае тлумачэнне — маўляў, не трэба ў касцёле займацца ўшанаваннем палітычных дзеячаў. Гэта пры тым, што яшчэ ўвесну тэкст і выгляд дошкі быў узгоднены з арцыбіскупам, а сам Тадэвуш Кандрусевіч меўся прысутнічаць на ўрачыстасці.

Акалічнасці забароны ў інтэрв'ю Беларускай службе Польскага радыё патлумачыў адзін з ініцыятараў усталявання шыльды, гродзенскі гісторык Алесь Смалянчук, які спецыяльна прыехаў з Гродна на адкрыццё дошкі, а выявілася, што яе трэба з касцёла забіраць. "Для мяне было поўнай нечаканасцю, калі я патэлефанаваў ксяндзу Уладзіславу Завальнюку, і раптам прагучала, што арцыбіскуп вельмі незадаволены тэкстам шыльды..."

— А што там было дакладна напісана?

— Там было напісана: "Раман Скірмунт, 1868—1939, патрыёт беларуска-літоўскага краю, кіраўнік Урада БНР (1918 год)". Але справа ў тым, што гэты тэкст быў узгоднены яшчэ ў сакавіку ці красавіку гэтага года! Тады не было абсалютна ніякіх праблем — усе ўзгадненні прайшлі, у тым ліку ў гарвыканкаме, упраўленні па справах рэлігій і, зразумела ж, з ксяндзом і арцыбіскупам.

АЭС могут построить поближе к Литве

Наиболее предпочтительной для строительства АЭС в Беларуси является Островецкая площадка, заявил журналистам в Минске председатель президиума Национальной академии наук Михаил Мясникович.

"Самая выгодная — Островецкая, так как там наиболее выгодные вопросы сопротивления грунтов, несущие способности грунтов, вопросы, связанные с самой платформой", — сказал Михаил Мясникович.

При этом он пояснил, что не так давно состоялось заседание комиссии по выбору площадки для строительства АЭС в Беларуси, на котором рассматриваемые площадки были выстроены по приоритетности. "Мы выстроили их по приоритетности: Островецкая, Краснополянская, Кукшиновская", — сообщил глава НАН Беларуси.

М.Мясникович также рассказал, что проведенные исследования не выявили никаких запрещающих факторов для строительства АЭС ни на одной из трех площадок. При этом, по его словам, полученной в ходе исследования информации "более чем достаточно, чтобы принять решение".

Цяплей у мінскіх кватэрах стане з наступнага тыдня

З 20 кастрычніка сіноптыкі абяцаюць пахаладанне. Таму на нарадзе ў Мінгарвыканкаме гаварылася пра ўключэнне ацяплення ў жылых дамах.

Мілінкевіч сустрэўся з чэшскім прэм'ер-міністрам

У мінулы аўторак адзін з лідэраў беларускай апазіцыі, стваральнік руху "За свабоду" **Аляксандр МІЛІНКЕВІЧ** быў прыняты прэм'ер-міністрам чэшскага ўрада **Міркам ТАПАЛАНЕКАМ.**

"Мы лічым выбары ў Беларусі недэмакратычнымі", — сказаў Тапаланек Мілінкевічу. Паводле меркавання Тапаланека, Чэхія стараецца зрабіць ціск на рэжым у Беларусі з мэтай дэмакратызацыі публічнага жыцця ў краіне і падтрымлівае актыўнасць беларускай грамадзянскай супольнасці і недзяржаўных арганізацый.

Аляксандр Мілінкевіч падкрэсліў, што ў сваіх кантактах з рэжымам у Беларусі чэшскі ўрад павінен браць пад увагу і пажаданні беларускай апазіцыі.

"Мы не хочам, каб Беларусь сталася пратэктаратам Расіі, — сказаў Мілінкевіч на сустрэчы з Тапаланекам. — *Сёння беларуская апазіцыя непакоіцца не толькі за лёс свабоды ці свабодных выбараў, але і за лёс незалежнасці. У сувязі з гэтым мы абмяркоўваем шляхі, якімі чэшскі ўрад мог бы кантактаваць з беларускай адміністрацыяй".*

Чэшскі прэм'ер запэўніў Мілінкевіча, што будзе працягваць захады для таго, каб Еўрасаюз зрабіў таннейшымі візы для беларусаў. Беларускі палітык падкрэсліў, што "змяншэнне кошту шэнгенскіх віз было б найлепшым пазітыўным крокам у дыялогу аб'яднанай Еўропы з Беларуссю".

Тапаланек і Мілінкевіч, паводле паведамленняў прэс-службы чэшскага ўрада, таксама гаварылі пра чэшскія стыпендыі беларускім студэнтам. Пачынаючы з 2000 года Чэхія штогод фундуе 11 стыпендый студэнтам, якія з палітычных прычын не могуць навучацца ў Беларусі.

ПАЗІЦЫЯ

Павел Севярынец: камуністы павінны быць выдалены з АДС

Выбары скончыліся, што далей? Першым з палітыкаў свае меркаванні на гэты конт выказаў адзін са стваральнікаў Партыі "Беларуская хрысціянская дэмакратыя" Павел Севярынец. І яго прапановы рэвалюцыйныя...

— Павел, пасля правальнай для дэмакратаў выбарчай кампаніі вы заявілі, што ў далейшым Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы мусяць быць перафарматаваныя, бо гэта патрэбна для далейшай эфектыўнай палітычнай працы. Калі ласка, патлумачце, што вы мелі на ўвазе.

— У першую чаргу я меў на ўвазе тое, што АДС неэфектыўна працавалі падчас гэтай выбарчай кампаніі. Мы не ўбачылі моцнай кампаніі па ўсёй Беларусі, людзі не ўбачылі альтэрнатывы, і ў выніку ў дзень галасавання было масавае расчараванне. Людское абурэнне не было, як кажуць, матэрыялізавана: мы ўбачылі на плошчы сотні чалавек — і ўсё.

Калі тое ж самае адбудзецца на прэзідэнцкіх выбарах, то будзе поўны правал. Таму стала абсалютна ясна, што трэба мяняць саму канструкцыю апазіцыі.

— Як?

— Коратка гэта выражаецца такім чынам: стварыць пашыраныя АДС без камуністаў. На наш погляд, усё псуе прысутнасць камуністаў, якія пастаянна адстойваюць прарасійскую пазіцыю і пастаянна, скажам так, перашкаджаюць радыкалізацыі пратэсту — у дадзеным выпадку яны былі застрэльшчыкамі "ісці да канца", удзельнічаць у гэтым фарсе да канца і фактычна спусціць на тармазах усю фазу супрацьстаяння. Дык вось: камуністы павінны быць выдалены з АДС. Калі яны будуць выдалены, у АДС могуць увайсці Беларуская хрысціянская дэмакратыя, "Малады фронт", больш актыўна ўдзельнічаць ствараемы рух "За свабоду" (зараз ён, скажам так, з неахвотай прымае ўдзел у многіх працэсах), можа ўвайсці "Еўрапейская кааліцыя", для якой пазіцыя камуністаў таксама з'яўляецца каменем спатыкнення, і прадпрымальнікі, якія падтрымалі "Еўрапейскую кааліцыю".

Што мы атрымаем? Мы атрымаем, што цэнтр цяжару АДС перамесціцца ў рэчышча нацыянальнага руху. А менавіта да часоў, калі нацыянальны рух адыгрываў галоўную ролю ў дэмакратычным асяродку, належаць найбольшыя поспехі дэмакратычнага руху: здабыццё незалежнасці, дэмакратызацыя, эканамічныя зрухі, таму нам трэба вяртацца да гэтай мадэлі.

Што будзе ў цэнтры? Напэўна, пытанне аб адзіным кандыдаце. Мы думаем, што адзіны правацэнтрысцкі кандыдат і будзе кропкай крышталізацыі для новай структуры АДС. Спадзяёмся, што за некалькі месяцаў мы паставім гэта пытанне на парадак дня і перафарматуем сённяшні склад АДС.

— Як ставяцца да гэтай ініцыятывы Казулін і Мілінкевіч?

— Мы вядзём перамовы і з Казуліным, і з Мілінкевічам. Бліжэйшым часам, спадзяюся, будзем сустракацца ў больш вузкім фармаце, размаўляць пра гэта, але папярэднія перамовы былі. Ідэя, каб нацыянальны рух стаў вядучай сілай у дэмакратычным руху, каб быў абраны адзіны кандыдат ад правых, імі падтрымліваецца. Перад выбарамі мы мелі сустрэчу з кіраўніцтвам Партыі БНФ, незарэгістраванага "Маладога фронту" і ствараемым рухам "За свабоду", дзе гэта было дэкларавана.

— Ці знойдзецца ў гэтых новых Аб'яднаных дэмакратычных сілах месца для Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі — БНФ Зянона Пазьняка?

— Мы хацелі б бачыць там КХП—БНФ і будзем ім прапаноўваць удзел. Але тут ёсць пэўная спецыфіка: КХП—БНФ прынцыпова не прымала ўдзел ва ўсіх кааліцыйных працэсах, аднак запрашаць мы абавязкова будзем. Я лічу, што Зянон Пазьняк — гэта не віртуальны лідэр, гэта не лідэр на дыстанцыі, гэта рэальная палітычная постаць. І ў гісторыі Беларусі ён не сказаў свайго апошняга слова. Мы, безумоўна, хацелі б бачыць яго.

— А як ставіцца да вашай ініцыятывы Станіслаў Шушкевіч?

— Звестак пакуль няма, але я думаю, што і Станіславу Шушкевічу, як і Аляксандру Казуліну, мы будзем прапаноўваць такі шлях.

Сапраўдную альтэрнатыву сённяшняму рэжыму, на мой погляд, павінна ўяўляць альтэрнатыва каштоўнасцяў, а не альтэрнатыва інтарэсаў. Не сацыяльныя пытанні, распрацаваныя ў камуністаў і сацыялістаў, а менавіта каштоўнасны пратэст. Бо сутнасць беларускай дыктатуры — гэта схаваны камунізм, гэта в'етнамская або кітайская мадэль, якую, як і ва Украіне, Сербіі, Польшчы, як і ў шмат якіх краінах Еўропы, змагла зруйнаваць менавіта правацэнтрысцкая каштоўнасная альтэрнатыва. Альтэрнатыва, збудаваная на хрысціянскіх каштоўнасцях, на каштоўнасцях вольнага рынку, на каштоўнасцях свабоды і годнасці, чалавечай і нацыянальнай.

Віктар ДЗЯМІДАЎ.

Ад рэдакцыі:

Не будзем аспрэчваць прапанову Паўла Севярынца наконт выдалення з АДС камуністаў Сяргея Калякіна. Мяркуем, дыскусія па гэтым пытанні нас чакае наперадзе. І наогул, ці ж з'яўляецца гэта самай галоўнай праблемай дня?

У АДС увойдуць беларускія хрысціянскія дэмакраты, якія, дарэчы, не зарэгістраваныя. А колькі іх, Павел? Можа, ты ведаеш дакладную лічбу колькасці маладафронтаўцаў? І як іх улічваць пасля расколу? А што сёння значыць ствараемы рух "За свабоду"? Пра яго ты, Павел, гаворыш: "з неахвотай прымае ўдзел у многіх працэсах". Скажы, калі ласка, а што зменіцца з боку Мілінкевіча пасля перафарматавання Аб'яднаных дэмакратычных сіл?

Будзь шчырым, Павел: а "Еўрапейская кааліцыя" — на сённяшні дзень гэта што, сіла? Якія рэальныя здзяйсненні на яе рахунку?

Хоць гэта і не роля газеты, але падказваем: перш чым гаварыць пра нейкае перафарматаванне дэмакратычных сіл, трэба, каб яны былі. Не на паперы, не ў віртуальнасці, а ў рэальнасці. Будуць моцныя партыі — будуць улады з імі лічыцца. Вось чаму, Павел, трэба ў першую чаргу актыўна заняцца будаўніцтвам тых жа партый. Тое ж самае можна адрасаваць і грамадскім аб'яднанням, кааліцыям.

І яшчэ. Вы заклікаеце да "радыкалізацыі пратэсту". Але ці ёсць у беларускім грамадстве патэнцыял для радыкальных палітычных крокаў? Вы гэтым пацікавіліся? За шмат гадоў палітычнай агітацыі апазіцыя так і не здолела вывесці беларусаў у колькасці, якая б хоць аддалена нагадвала колькасць людзей на Майдане... З кожным годам на заклікі партыйных штабоў адклікаецца ўсё менш і менш беларускіх грамадзян. А вы, прабачце, трымаеце пра радыкалізацыю пратэсту. Захад ужо амаль махнуў рукой на перспектыву "каляровай рэвалюцыі" ў Беларусі і прыняўся вырашаць свае інтарэсы праз беларускую ўладу. А вы — пра "альтэрнатыву каштоўнасцяў"...

Пагадзіцеся, усім, хто не абыякавы да лёсу беларускай дэмакратыі, трэба, закасаўшы рукавы, прымацца за цяжкую чарнавую работу. Але найперш трэба моцна падумаць, што і ў якім накірунку рабіць далей. Каб зноў не нарабіць памылак. Каб зноў не ўпусціць перамогу.

Не прызнаём...

Кандыдаты ў дэпутаты ад прадпрымальніцкага блока ініцыіруюць кампанію па непрызнанні паўнамоцтваў абраных дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў. Пра гэта на прэс-канферэнцыі паведаміў праваабаронца Ігар Леднік.

Паводле слоў І.Ледніка, ён быў даверанай асобай Анатоля Букаса ў Барысаўскай гарадской акрузе №62. *"Мы прынялі за практыку не падаваць скаргі ў акруговыя камісіі, паколькі ведаем, што скаргі — гэта марная трата часу. Таму мы зрабілі акцэнт на тых парушэннях падчас выбараў, якія могуць разглядацца ў плане крымінальнага заканадаўства. У першую чаргу гэта фарміраванне ўчастковых выбарчых камісій, якое намі расцэньваецца як злоўжыванне ўладай або службовым становішчам. Калі Букаса не зарэгістравалі, а потым гэтае рашэнне адмяніла ЦВК, мы падалі заяву аб перашкодзе ажыццяўленню выбарчых правоў"*, — сказаў І.Леднік.

Ён лічыць, што з 1996 года ўсе выбары праходзяць пад татальным кантролем выканаўчай улады і фарміраванне парламента ажыццяўляецца шляхам масавага парушэння выбарчых правоў грамадзян.

"Усе заявы, якія былі перададзены ў пракуратуру, намі таксама адасланы ў Цэнтрвыбаркам Беларусі. 27 кастрычніка будуць зацвярджацца паўнамоцтвы новага складу Палаты прадстаўнікоў, і, згодна з рэгламентам, у выпадку парушэння закона паўнамоцтвы новаабранага дэпутата могуць быць прызнаны несапраўднымі. Таму мы ў нашай заяве ў ЦВК указваем, каб камісія запатрабавала вынікі праверкі па нашых заявах з пракуратуры, і толькі з улікам гэтага прымалася б рашэнне аб зацвярджэнні паўнамоцтваў новага складу парламента", — заявіў І.Леднік.

Праваабаронца заклікаў далучыцца да гэтай кампаніі ўсіх дэмакратычных кандыдатаў у дэпутаты. Паводле яго слоў, гэта ўжо зрабілі Ігар Рынкевіч і Вольга Казуліна.

"Мы хочам ініцыяваць непрызнанне паўнамоцтваў тых дэпутатаў, якія па сутнасці дасягнулі ўлады неканстытуцыйным шляхам", — заявіў І.Леднік.

Паводле яго слоў, аб гэтай ініцыятыве праінфармаваны еўрапейскія структуры і БДІПЧ АБСЕ.

Сяргей ПУЛЬША.

ТЫМ ЧАСАМ

Цэнтрвыбаркам правёў апошняе пасяджэнне, на якім разглядаліся скаргі кандыдатаў у дэпутаты і патрабаванні аб непрызнанні вынікаў выбараў. Як і чакалася, ніякіх парушэнняў ЦВК не заўважыла.

Денег в банках стало больше

Вклады населения в белорусских банках за январь—сентябрь нынешнего года увеличились более чем на 2,7 триллиона рублей, или почти на 26%. В пересчете на национальную валюту они превысили 13,3 триллиона рублей, передает БелаПАН.

Как сообщает управление информации Национального банка, на начало октября рублевые депозиты составили около 8,9 триллиона рублей, увеличившись с начала года на 30,5%, инвалютные — свыше 2,1 миллиарда долларов США в эквиваленте (рост 19,9%).

КАМЕРТОН

от Сергея Ваганова

Ссудный день

Финансовый кризис...

Только и гадают все вокруг, когда нас долбанет, как долбанет и какая нам от этого будет радость. Резко возрос спрос на мнения и прогнозы политологов, зависимых и независимых экономистов, всевозможных экспертов, резво сочиняющих свои экспертизы в режиме он-лайн...

Но, как всегда, самую простую и надежную характеристику ситуации мы услышали от Александра Григорьевича Лукашенко. Если довести его мысль до абсолютной ясности, то станет совершенно очевидным, что рынку и забугорному капитализму конец. Не совсем понятно, правда, почему мы узнали об этом на встрече главы государства с чекистами: если капитализму конец, то что может угрожать "процветающей Беларуси"?..

На этом фоне опять вспоминается Советский Союз.

Чего не было в Советском Союзе, так это кризисов. Просто было могущественное государство и перестало быть. Вместе с деньгами своих доверчивых граждан.

Впрочем, и в Советском Союзе я столкнулся с Кризисом в одной сельской школе. Так дети прозвали учителя, который был очень худ и любил давать острой коленкой под зад. Еще он предлагал не кормить двоечников школьным обедом, пока они не выучат его урок географии. Обед состоял из двух перловин в супе, куска хлеба, бывала картошка, если отжалеет кто-нибудь из родителей, а на праздник — яйцо...

Кризисом, я думаю, его прозвали не только за сходство с карикатурами из советских газет. Буржуйский кризис был его любимым коньком. Вместе с миллионами литров выливаемого на землю молока и тоннами раздавленных тракторами апельсинов. Получилось, правда, так, что вместе с буржуями полуголодные школьники возненавидели своего учителя, оказавшись, когда кончился Советский Союз, в полной растерянности от победы загнивающего капитализма.

Сегодня тем школьникам под пятьдесят. И что же они слышат в объяснение того, что происходит и как быть? Что преподносится сегодня простому потребителю информации, каким, применительно к высотам и глубинам экономической науки, полагаю себя?

Из последнего памятны воскресные "Контуры" и господин Аверков, посылающий свои фирменные (куда там Алану Чумаку!) пассы в сторону собеседников — политолога Юрия Шевцова и экономиста Александра Чубрика: скажите же, ну что, ну что будет с нами и как нам быть? При этом, правда, закрадывалось подозрение, что ответы господин Аверков уже знает. Или знает, какими они должны быть... И уж во всяком случае знает, какими они быть не должны.

И все-таки, выползая из-под артистичной многоречивости ведущего, эксперты не только нарисовали благостную картину нашей защищенности и независимости от катаклизма, но и выдавили из себя некий намек. Как в старом еврейском анекдоте: *"в русском языке есть предложения с намьёком..."*

Намек простой: держитесь за рабочие места и затягивайте пояса. При этом, по Шевцову, крайне важна солидарность всего общества перед лицом наползающих угроз. Никаких социальных протестов, а то совсем пропадем...

Похоже, однако, на то, что держаться многим скоро будет не за что, а в поясах придется вертеть еще не одну дырку. Главное, чтобы это были пояса верности. Верности режиму, который заботливо от любых кризисов оградит, только бы не лишилось непорочности чудище под названием *"рыночный социализм"*...

Загвоздка в том, что она, эта верность, коренится лишь в сознании, а в жизни все по-другому и даже наоборот.

Жизнь наша сплошь состоит из парадоксов. Недополучая зарплаты и пенсии, мы берем ссуды. Живем в долг, хотя не мы должны государству, а оно нам: вспомните хотя бы о советских долгах или поищите в пыльных ящиках приватизационные чеки. Нас уверяют в том, что, не в пример американцам, нас оградили от спекуляций на биржах, от разных там акций и прочих подозрительных бумаг, спасли от разорений, физических потерь и душевных мук. Но при этом живем по ценам выше американских, беспокоясь, но совершенно не заботясь об отсутствии страховочных механизмов на случай вышеперечисленных потерь, здоровья прежде всего. Мы даже не задумываемся над тем, что страна, где за нанесение увечий милицейской дубинкой платят больше, чем за их лечение, находится в состоянии перманентного кризиса. Потому, может, и не страшен он, что привычен и представляется нам подобием известной песенки: "...если вы не живете, то вам и не, то вам и не, то вам и не умирать..."

Да, совершенно невозможно предсказать, что случится с нами, когда наступит СУДНЫЙ ДЕНЬ.

А вот мысль об общественной солидарности заслуживает более глубоких соображений.

Ради чего? Ради каких святых целей? Что, после кризиса все пойдет по-другому?

Я помню балтийскую солидарность конца 80-х — ради независимости, ради нового будущего.

Я помню Польшу начала реформ, когда, чтобы прикурить, надо было заплатить 20 злотых, а за бензином стояли длиннющие очереди, хотя непонятно было, за чем — его просто не было. В очередях никто не скандалил. Даже шутили...

У меня на полке с марта 1994 года стоит книга Лешека Бальцеровича с автографом и портретом на обложке. Мне нравится взгляд "отца польских реформ", он честен. И название нравится — "WYTRWAC ".

Увы, у нас до сих пор трудности с переводом.

Канфіскавалі, але адпусцілі...

Днямі на сталічным рынку "Шабаны" супрацоўнікі міліцыі затрымалі прадпрымальніка **Паўла ЯЛАВІКА.**

Міліцыянтаў выклікалі з адміністрацыі рынку, калі ўбачылі, што Павел распаўсюджвае сярод прадпрымальнікаў бюлетэнь, які выпускаюць актывісты прадпрымальніцкага руху.

Паўла Ялавіка пратрымалі чатыры гадзіны ў пастарунку, але пратакола не склалі. У яго забралі больш за сто экземпляраў бюлетэняў і, нічога не патлумачыўшы, адпусцілі.

Народная Воля http://www.nv-online.info
17 КАСТРЫЧНІКА 2008 г.

ПА ЧУТКАХ І...

Віктар Шэйман: дзе ён, чым займаецца?

"Народная воля" паспрабавала высветліць лёс былога старшыні Савета бяспекі Віктара Шэймана.

Нагадаем, што ў ліпені гэтага года Віктар Шэйман быў вызвалены ад пасады старшыні Савета бяспекі. Афіцыйнай падставай для адхілення Шэймана ад звальнення стаў выбух у Мінску, які адбыўся ў ноч з 3 на 4 ліпеня. Менавіта Шэйман, які падазраецца дэмакратычнай сусветнай супольнасцю ў дачыненні да знікненняў Юрыя Захаранкі, Віктара Ганчара, Анатоля Красоўскага і Дзмітрыя Завадскага, на думку Аляксандра Лукашэнкі, не забяспечыў належнага ўзроўню бяспекі ў ноч выбуху ("Не думаю, Віктар Уладзіміравіч, што вы павінны заставацца на гэтай пасадзе пасля інцыдэнту. Вы вінаваты найперш за ўсё..."). У той жа час ва ўказе аб звальненні адзначалася, што Віктар Уладзіміравіч Шэйман вызвалены ад пасады "ў сувязі з пераводам на іншае месца працы".

Адразу пасля гэтага з'явіліся версіі аб магчымым працаўладкаванні Віктара Уладзіміравіча. Меркавалася, што Лукашэнка не адпусціць яго далёка ад сябе, бо Шэйман "занадта многа ведае". Нагадаем, што ўвесь час знаходжання Лукашэнкі пры ўладзе Шэймана называлі "шэрым кардыналам" у камандзе кіраўніка дзяржавы. Пэўны час яго лічылі ледзьве не адзіным чалавекам, які хоць неяк можа ўплываць на рашэнні Аляксандра Лукашэнкі...

Пасля звальнення Шэймана некаторыя аналітыкі паспяшаліся адправіць яго амбасадарам у Венесуэлу, аднак пасольства ў Каракасе ўзначаліў былы дырэктар МАЗа Валянцін Гурыновіч. Гэта выклікала новую хвалю чутак пра магчымае працаўладкаванне былога кіраўніка Саўбеза. Зараз як пра здзейснены факт гаворыцца аб тым, што Віктар Шэйман нібыта атрымаў пасаду дарадцы кіраўніка дзяржавы па асабліва важных даручэннях. Аднак у Адміністрацыі Аляксандра Лукашэнкі гэтую інфармацыю не пацвярджаюць. Так, прэс-сакратар кіраўніка дзяржавы **Павел ЛЁГКІ** на пытанне "Народнай волі" аб тым, ці ёсць указ аб новым прызначэнні Шэймана, адказаў коратка: *"У мяне такой інфармацыі няма"*.

Няма такой інфармацыі і ў Цэнтры прававой інфармацыі, які рэгіструе ўсе афіцыйныя дакументы. А ў Савеце бяспекі ад каментарыяў наконт працаўладкавання свайго былога шэфа ўвогуле адмовіліся...

Тым часам па беларускай сталіцы гуляюць чуткі аб тым, што Віктара Шэймана часцяком бачаць у харчовай краме ў раёне Драздоў. Нашы чытачы расказваюць, што прыходзіць ён туды з асабістым ахоўнікам. Чакаючы, карэспандэнт "Народнай волі" марна патраціў вечар: Віктар Шэйман так і не з'явіўся. Але само сабой узнікла пытанне: а як такое можа быць, што чалавек не мае пасады, але мае ахову? Каму ў Беларусі яе ўвогуле прадастаўляюць? А можа, Шэйман трымае ахову за свае грошы? Тады, скажыце, дзе і калі ён іх зарабіў? Каб мець сваю кругласутачную ахову, трэба быць дастаткова багатым чалавекам.

У законе "Аб дзяржаўнай ахове" напісана: "Дзяржаўная ахова прадастаўляецца прэзідэнту Рэспублікі Беларусь, прэм'ер-міністру Рэспублікі Беларусь, старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь". І ўсё. Толькі тры чалавекі па законе маюць права на асабістых бодзігардаў. Але ўсе мы добра ведаем, што значна больш чыноўнікаў асцерагаюцца хадзіць па горадзе адны і цягаюць за сабой ахову. На якой падставе?

Згодна з заканадаўствам "пры неабходнасці па рашэнні прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўная ахова можа быць прадастаўлена і іншым службовым асобам дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь". Калі дапусціць, што Віктар Шэйман мае дзяржаўную ахову, то ў такім выпадку загад мог аддаць толькі Аляксандр Лукашэнка. Але зноў узнікае пытанне: ад каго ці ад чаго трэба ахоўваць Віктара Шэймана?.. На гэтае пытанне мы, на жаль, пакуль адказу не атрымалі.

Антон ВІТАЛЬЕЎ.

P.S. *Днямі Аляксандр Лукашэнка падпісаў указ №551, згодна з якім у чарговы раз змяніў склад Савета бяспекі. У яго ўведзены генпракурор Рыгор Васілевіч, старшыня КДБ Вадзім Зайцаў, кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта Уладзімір Макей і міністр фінансаў Андрэй Харкавец. У сваю чаргу са складу Саўбеза разам з Віктарам Шэйманам выведзены Генадзь Нявыглас, Пётр Міклашэвіч і Мікалай Корбут.*

СІТУАЦЫЯ

Кошты на бензін у Літве знізіліся да беларускага ўзроўню. А нашы даходы да іхніх не ўзраслі

Кошты на бензін у Літве знізіліся з 1,59 долара да 1,39 і амаль дасягнулі беларускіх.

Зніжэнне коштаў на бензін у Літве пачалося ад пачатку сусветнага крызісу, калі пачалі падаць кошты на нафту. Пра гэта паведаміў прэс-сакратар кампаніі "Мажейкяй Нафта" **Яцэк Ян Комар:** *"Яшчэ перад крызісам, калі самы высокі кошт на нафту быў 140 долараў за барэль, цана бензіну дасягнула амаль 4 літаў. Сёння, калі кошт недзе 98 долараў за барэль, цана бензіну каля 3,5 літа на бензакалонках".*

У Беларусі, нягледзячы на зніжэнне сусветных коштаў нафты, цэны на бензін не панізіліся. Чаму?

Канцэрн "Белнафтахім" пакуль не знайшоў уцямных тлумачэнняў, чаму кошт беларускага бензіну не залежыць ад цэн на нафту, і ад каментарыяў адмаўляецца. Але цану трымае.

Дарэчы, у Расіі ў сувязі в падзеннем сусветных цэнаў на нафту бензін ужо стаў таннейшым больш як на 5%, ва Украіне — амаль на 7%, патаннеў бензін у Літве і Польшчы. Толькі ў Беларусі нейкія свае законы. Незалежныя эканамісты тлумачаць іх проста: у нас больш за палову кошту бензіну складаюць падаткі, і ад сваіх даходаў дзяржава проста не жадае адмаўляцца.

SOS!

Каму патрэбны пустыя душы?

Што ідзе вынішчэнне роднай мовы, даўно ні для каго не сакрэт. Не толькі ў вялікіх гарадах, але і ў маленькіх — такіх, як наша Дзятлава. Узяць, да прыкладу, кнігі на беларускай мове. Іх на працягу доўгага часу не атрымліваюць ні ў раённай бібліятэцы, ні ў кнігарні, а калі і атрымліваюць, то вельмі мала. Не прадае іх і кабета, што сядзіць з кнігамі на рынку ў цэнтры горада.

— Так белорусских книг почти никто и не спрашивает, — тлумачыць гандлярка з рынку. Ды ў яе і наогул выбар літаратуры небагаты.

Некалі ў Дзятлаве быў кніжны магазін, у якім было вялікае мноства рознай літаратуры. Потым яго закрылі і зрабілі кніжны аддзел на другім паверсе універмага. Невялічкі такі закутачак. Адразу і не скажаш, што гэта беларуская кнігарня. Хутчэй падобна на расійскую глыбінку. Назвы раздзелаў, дзе ў невялікай колькасці месціцца мастацкая і галіновая літаратура, напісаны па-руску. Прадаўцы адшукалі на паліцы толькі творы Васіля Быкава, Івана Міско, Івана Шамякіна і яшчэ некалькіх беларускіх аўтараў. Вельмі мала. Затое шмат літаратурных пустышак: сучасных расійскіх дэтэктываў і так званых раманаў пра каханне.

— Купляюць кнігі? — пытаюся ў прадаўца.

— Вельмі мала.

— А беларускія?

— А іх і наогул ніхто не пытае.

Што купляюць мала, то гэта і зразумела, бо ў кніжным аддзеле нават спецыяльнага прадаўца няма. Калі хто папросіць кнігу, то да прылаўка падыходзіць альбо нехта з тых дзяўчат, якія прадаюць тканіну, або з тых, хто працуе ў аддзеле бялізны.

— Не вельмі тут і разгонішся купляць, — тлумачыць гандлярка, якая падышла, убачыўшы мяне ля кніг. — Дзіцячая энцыклапедыя каштуе амаль восемдзесят тысяч рублёў, казкі — дваццаць тысяч. Мала ў якой сям'і знойдуцца грошы на такія кнігі.

Што праўда, то праўда. У многіх мясцовых жыхароў каб хоць на адзенне ды ежу хапіла, а не на казкі ды энцыклапедыю.

— Нядаўна мы атрымалі кнігі, але на беларускай мове не было ніводнай, — кажа прадавец. — Няма на іх попыту...

Не лепшым чынам абстаяць справы з беларускімі выданнямі і ў Дзятлаўскай бібліятэцы. Тут таксама кнігі на роднай мове атрымліваюць, што называецца, гады ў рады. Затое камерцыйных пустышак хоць возам вязі. Усе аднолькавыя, як інкубатарныя кураняты. Што вокладкі, што змест. Гэта не можа не засмучаць работнікаў бібліятэкі — людзей разумных, якія любяць і шануюць роднае слова. І не іх віна, што яно ў забыцці.

— Мы не атрымліваем беларускіх кніг, — з сумам кажуць бібліятэкары. — Затое расійскіх камерцыйных шмат, бо трэба выконваць платныя паслугі. Мы ж за іх з чытачоў бяром грошы.

— І ёсць попыт на гэтыя пустышкі?

— Ёсць. У большасці выпадкаў толькі іх і пытаюць. І руская класіка не карыстаецца такім попытам, як гэтыя.

Я назірала, як да стала бібліятэкара падышла жанчына сярэдняга ўзросту. Яна здавала некалькі так званых камерцыйных кніжак і наважылася браць новыя.

— Цікавыя? — пытаю ў яе.

— Да.

— І што ў іх можа быць цікавага? Я некалькі разоў спрабавала чытаць такія кнігі і больш як дзесяць старонак адолець не магла: адна пустата.

— Да, — зноў кажа яна. — Они, конечно, ничему не учат. Просто читаю, чтоб забыться...

Што называецца, прыехалі. Спакон вякоў кніга была крыніцай ведаў і мудрасці. А цяперашнія кнігі, атрымліваецца, людзі чытаюць толькі для таго, каб забыцца, адысці ад рэальнага жыцця, ад бясконцых клопатаў аб кавалку хлеба, у рэшце рэшт, ад самога сябе. Забыцца... І не дзіва, што людскія душы запаўняе пустата. Але ж прырода не церпіць яе, гэтай пустаты. Чужой мовай, чужымі ідэямі запаўняюцца нашы душы.

Нярэдка бачу па тэлевізары, як кранальна адносяцца да сваёй мовы суседзі-расіяне. І не толькі да мовы, але і да ўсяго сапраўды рускага, нацыянальнага. І гэта не словы, так ёсць на самой справе. А што ў нас? Ды нічога. Мы губляем і крупінкі ўсяго нацыянальнага, роднага, што губляць не павінны ні ў якім выпадку. У прыватнасці, сваю мову, якая павінна быць душой народа.

Нехта з вялікіх сказаў: "Хто перастае чытаць, той перастае думаць". З гэтым нельга не пагадзіцца. Больш таго, хто перастае чытаць на роднай мове, у таго пусцее душа, рвуцца карані, што звязваюць з Бацькаўшчынай.

Леанарда ЮРГІЛЕВІЧ.
Дзятлаўскі раён.

ПРОШУ СЛОВА!

После выборов

С каждой кампанией белорусский режим "совершенствует" систему управления выборами. Если еще в 2004 году по некоторым округам был второй тур, то уже на выборы в местные Советы систему "настроили" на один тур. То же самое было организовано и на прошедших в сентябре сего года выборах в Палату представителей.

Похоже, дело идет к тому, что следующий состав "палатки" просто будет назначаться Лукашенко. Местные советы упразднятся за ненадобностью, а президент, если захочет, сам себе продолжит очередной срок правления.

Госпожа Ермошина останется без работы. Функции ЦИК перейдут к Администрации президента. Представьте себе, какая будет экономия государственных средств!

То, что в Беларуси уже давным-давно нет выборов, знают все. О белорусском народе я не говорю. Подавляющее большинство людей именно так и считает. Народ ходит на выборы скорее по инерции или не ходит вообще.

Я здесь имею в виду международную и СНГовскую общественность.

Во время всей предвыборной и выборной шумихи складывалось впечатление, что официальные европейские и американские лица не столько говорили о необходимости свободных и открытых выборов, сколько о том, что Лукашенко должен пропустить в белорусский парламент какое-то количество оппозиционеров.

Если это свободные и демократические выборы, то при чем здесь Лукашенко и Ермошина? В таком случае народ сам может выбирать себе депутатов, при этом тех, которые ему нравятся, а не тех, кого ему навязывают.

А если выборы управляемые, фальсифицируемые властью, то весь этот торг, который озвучивался в прессе, выглядел верхом цинизма. Как и поздравления руководства России Лукашенко с проведением выборов на высоком политическом уровне. Или замечание руководителей ОБСЕ, что в прошедшей избирательной кампании есть позитив.

Настоящих выборов в Беларуси, считаю, не было с 1995 года, нет и, похоже, не предвидится в ближайшее время. Но все же есть определенная удовлетворенность от проведенной избирательной кампании.

Работая по сбору подписей и агитируя, мне довелось поговорить со многими людьми. Приятно было узнать, что очень многие граждане помнят меня с того времени, когда я возглавлял Белорусский профсоюз работников автомобильного и сельскохозяйственного машиностроения. Мы действительно старались защищать работников, помогать им в

трудовых и социальных отношениях, отстаивали позицию независимости профсоюзного движения, а люди этого не забывают. Многие соглашались с моей программой, поддерживали наш лозунг "Жить не по лжи!".

В процессе избирательной кампании было немало звонков с поддержкой, некоторые предлагали помощь в агитации. После выборов люди звонили, будучи уверенными в том, что я победил, а узнав результат, возмущались.

На выборы я шел как лидер независимого профсоюза. Можно было убедиться при встречах и беседах с гражданами в том, что много работающих на предприятиях и в организациях поддерживают независимые профсоюзы. И поэтому они голосовали за меня. Думаю, я и моя команда достигли неплохих результатов. Не знаю, победили ли мы в первом туре, но точно знаю — не проиграли кандидату от власти.

Белорусская система управления выборами базируется на некоторых основных позициях:

— ограничение, дозирование и искажение информации о нежелательных кандидатах;

— отсечение некоторых нежелательных кандидатов в процессе выдвижения;

— формирование подчиненных администрации окружных и участковых комиссий;

— предварительное голосование, которое дает возможность заменить бюллетени и заранее оценить, какое настроение у избирателей, за кого они голосуют.

Здесь следует отметить, что в искажении результатов голосования основная роль отведена участковым комиссиям, которые создаются из работников одной или двух организаций во главе с руководителями этих организаций.

Состав участковых комиссий практически не обновляется от выборов к выборам. Некоторые составы участковых комиссий проводят третьи или четвертые выборы.

В запасе и такие способы получения нужного результата, как замена урн, зачитывание ранее заготовленного протокола без подсчета голосов и т.п.

Но, повторяю, главное — это составы участковых комиссий и подсчет голосов. Поэтому никого из посторонних не пустили в участковые комиссии и не допустили к подсчету голосов. Практически контроля не было. Наблюдателям не позволили смотреть, как считают комиссии. Все наши наблюдатели заявили, что подсчета не было, копии протоколов не вывешивались. Эти выборы были более закрытыми, чем в 2004 году. Так что смешно говорить о каком-либо прогрессе.

А то, что дали возможность выступить кандидатам в СМИ, то организаторы выборов знали, что эти выступления никак не могут сказаться на результатах кампании. Могли бы и еще дать выступить по несколько раз, результат был бы тот же.

Список депутатов "палатки", который, чего греха таить, был заранее составлен, лишь формально оформлялся в результате выборного фарса.

В общем "собаки лают, а караван идет".

Зачем тратить деньги на второй тур? Экономная у нас власть!

Возникает вопрос: надо ли было участвовать в выборах демократической оппозиции?

Такое решение должно приниматься не в год выборов, а значительно раньше.

Если "бойкот", то это решение надо было принимать в начале 2007 года, когда вырабатывалась стратегия ОДС в предстоящей политической кампании. Все лидеры, все субъекты ОДС знали, что режим не пойдет на организацию свободных и демократических выборов.

Но после долгих дебатов было принято решение ОДС участвовать в выборах, попытаться пробить брешь в системе фальсификации по отдельным округам, где выдвинуть подготовленных, имеющих авторитет и известность у народа граждан.

И это было общее решение, которое осталось невыполненным, осталось на бумаге, как и многие другие решения о стратегии, единстве и т.п.

Беда в том, что ряд организаций, относящих себя к демократическому и оппозиционному режиму, сами не склонны придерживаться демократических принципов, а стремятся навязывать свое мнение другим. Поэтому торпедировались решения последнего Конгресса демократических сил, поэтому ряд субъектов ОДС принимал свои решения без консультаций с партнерами по коалиции, поэтому не были готовы и не смогли добиться серьезных позитивных результатов в противостоянии с режимом.

В Беларуси не удается создать широкий демократический фронт, массовое движение в борьбе за перемены, в борьбе против диктатуры. Не исключено, что против этого специально работают специальные силы.

Политические и общественные организации создали объединенный демократический блок, исходя из двух принципов: независимости Беларуси и возврата страны на путь демократического развития. У входящих в коалицию субъектов разные политические, внешне- и внутриэкономические предпочтения. К сожалению, в оппозиционном бомонде достаточно таких организаций и лидеров, которые не до конца понимают, что достигнуть действительно существенных политических изменений можно, только объединившись всем вместе и получив массовую поддержку людей. Надо было бы поприжать по этому случаю и свои амбиции, и идеологическое неприятие, политические и религиозные предпочтения.

Некоторые политические лидеры связывают видимое отторжение людьми никчемных выборов с проведением кампаний типа "бойкот", думая, что люди среагировали на их "наклейки".

Люди не шли на выборы по двум причинам:

— понимая, что они ничего не решают в изменении существующих порядков;

— выражая недовольство властью.

И это главное! Но, к сожалению, это еще не означает, что большинство поддерживает оппозицию, объединенные демократические силы.

Для того, чтобы так случилось, надо много работать.

Следует прекратить "внутривидовую" борьбу и еще раз уточнить принципы объединения демократических сил для создания действительно широкого народного движения за перемены. Повысить ответственность субъектов за выполнение принимаемых решений. Это только могут сделать сами субъекты, ориентируясь на свои уставные документы.

Если ОДС принимает консолидированное решение, то субъекты ОДС должны провести это решение у себя. Поэтому важные решения предварительно должны обсуждаться в руководящих органах субъектов, а затем приниматься для исполнения и реализации.

Против организованной силы, которую представляет сегодня власть, должна выступать организованная сила, а не толпа бранящихся между собой людей и забывающих, для чего они собрались вместе.

После последнего, 7-го Конгресса сделан значительный прогресс в организационном обеспечении деятельности ОДС. Политсовет, Президиум Политсовета собирались регулярно, обсуждали и принимали достаточно консолидированные решения. Организационное начало, основное ядро есть, его надо развивать и укреплять.

Получится это - значит, "предсказания" Лукашенко о том, что оппозиция исчезнет, не сбудутся. Если нет — скорее всего он будет прав.

Необходимо меньше рассуждать на тему, что было когда-то и кто виноват. Следует быть ближе к людям и знать, чего они хотят, что им нужно, чего они ждут от перемен, за которые ратует оппозиция.

Демократическое обустройство страны должно дать людям условия и уровень жизни лучше и выше, чем сейчас. Надо убедить их в этом, и тогда они поддержат оппозицию.

Знает ли штаб оппозиции, как дальше выстроить свою деятельность? Может быть, это есть в программах субъектов ОДС, которые могут прийти к власти в результате демократических выборов? Люди хотят знать, что сделаем мы. Эти вопросы задавали при встречах, беседах, и, наверное, не только мне.

Да, мы отменим контракты, да, мы вернем льготы нуждающимся. Да, мы дадим свободу предпринимательству. Об этом мы говорили на встречах. Но этого явно недостаточно. Присутствует ли в речах некоторых "рвущих на себе рубаху" лидеров политическая ответственность за судьбы людей, если остановятся работающие заводы, не будет средств выплачивать пенсии и пособия? Ведь это все было.

И такие вопросы задавали люди на встречах.

Я знаю, что большинство людей коробит от власти, но пока они размышляют так: а нужно ли менять шило на мыло?

Теперь о независимой прессе, которая так способствует "объединению" оппозиции. Я за "полигамные" и плюралистические СМИ. Пусть будут и независимые (если есть такие в природе), и служащие "денежным мешкам", и финансируемые государством, а также органы властных структур и партий.

Поэтому ОДС необходимы свои печатные органы, где должна быть правда о деятельности демократических сил, а не домыслы и измышления отдельных "мастеров пера". Информационная политика ОДС и их субъектов должна внушить людям доверие и уважение к демократической оппозиции.

У нас нет возможностей делать для людей добро прямо, мы не власть. Но мы должны бороться с любым проявлением зла в отношении граждан, выступать против ненормальных решений как в государстве, так и в каждом регионе, на предприятии и в ЖЭУ.

И здесь нам нужны свои СМИ.

На каких основных направлениях сконцентрировать деятельность демократических сил?

В первую очередь на отмене контрактной системы как способа политического подавления трудящихся. Ведь правительство не идет на выполнение рекомендаций МОТ, всячески оттягивая сроки проведения запланированных мероприятий. Ни освобождение политических заключенных, ни выборы не играют никакой роли, когда речь идет об отмене экономических санкций, связанных с выводом Беларуси из системы Генеральных преференций ЕС.

Для освобождения от санкций правительству следует решить вопрос регистрации организаций независимых профсоюзов, отмены контрактной системы в таком "варварском" виде, предоставления профсоюзам возможности проводить свои мероприятия и т.п.

Режим не идет на это. Он боится потерять главные рычаги управления трудящимися: контрактную систему и государственные профсоюзы.

С оппозицией, которая выходит на митинги, с радикальной молодежью власть справляется легко, а вот с выступлениями трудящихся ей не справиться никогда. Поэтому так упорно правительство Беларуси отбивается от выполнения рекомендаций МОТ.

А негатив против власти в настроении людей растет.

Можно ожидать, что после выборов начнутся попытки по переформатированию ОДС, изменению принципов руководства.

Анализ и критическая оценка проведенной политической кампании необходимы.

Но если после этого распадется коалиция, это будет начало конца, который предрекал Лукашенко.

Александр БУХВОСТОВ,
экс-кандидат в депутаты Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь.

От редакции

Автор статьи, по сути, первым взглянул на прошедшие парламентские выборы с разных сторон. Редакция не дает оценки тем или иным его высказываниям. Мы предлагаем читателям включиться в обсуждение важнейшей темы. Надеемся, слово возьмут как представители оппозиционных сил, так и представители официальной власти.

ЧУЛІ?

Расійскія самалёты перабазіраваліся на беларускія аэрадромы

13 кастрычніка ў другой палове дня падраздзяленні расійскай авіяцыі, якія бяруць удзел у комплексных аператыўных вучэннях Узброеных сіл Беларусі "Восень-2008", перабазіраваліся на тры беларускія ваенныя аэрадромы.

Штурмавікі Су-25 ажыццявілі пасадку на аэрадроме 206-й штурмавой авіябазы ў Лідзе (Гродзенская вобласць), знішчальнікі Су-27 і МіГ-29 — 61-й знішчальнай авіябазы ў Баранавічах (Брэсцкая вобласць), верталёты Мі-24 — 181-й баявой верталётнай базы ў Пружанах (Брэсцкая вобласць).

Усяго з боку расійскай ваеннай авіяцыі ў вучэннях "Восень-2008" будуць задзейнічаны 12 лятальных апаратаў і прыкладна 300 чалавек асабовага саставу, у тым ліку аператыўныя групы ў штабах і персанал, які абслугоўвае авіяцыйную тэхніку.

Як зазначылі ў Галоўным штабе ВПС і войскаў СПА, перабазіраванне расійскай авіяцыі прайшло без здарэнняў.

Вучэнні будуць праходзіць на тэрыторыі Беларусі да 21 кастрычніка.

Каб бацькі не крыўдзіліся

У 2009 годзе ў Беларусі плануецца заснаваць Дзень бацькі. Пра гэта паведаміла журналістам намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення палітыкі занятасці і народанасельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Беларусі Таццяна Шаметавец.

"Заснаванне свята будзе садзейнічаць павышэнню ролі бацькі і прэстыжу бацькоўства ў грамадстве", — зазначыла Т.Шаметавец. Паводле яе слоў, у грамадстве існуе недаацэнка ролі бацькі ў выхаванні дзяцей. Як правіла, у адпачынак па доглядзе за дзіцем да трох гадоў ідзе маці. Толькі 1,5—2 тыс. бацькоў цяпер знаходзяцца ў такім адпачынку. *"Гэта абумоўлена тым, што мужчыны, як правіла, атрымліваюць больш грошай і не хочуць страціць высокааплатную працу",* — лічыць спецыяліст.

Дарэчы, паводле слоў спецыялістаў, каля 17 тысяч з 325 тысяч няпоўных сем'яў узначальваюць бацькі.

Анастасія ЯНУШЭЎСКАЯ.

ПАМЯЦЬ

Імёны з небыцця

Устаноўлены імёны 396 чырвонаармейцаў, парэшткі якіх былі знойдзены на тэрыторыі вайсковай часці ў Гродне.

Усяго знойдзены парэшткі 1333 салдат. Усе яны былі ваеннапалоннымі лагера №324 для шарагоўцаў і сяржантаў, які гітлераўцы стварылі ў Гродне, і загінулі ў палоне ў 1941—1942 гадах.

Парэшткі чырвонаармейцаў выпадкова трапілі пад коўш экскаватара падчас падвядзення камунікацый. Побач з месцам раскопак — дарога і вайсковы плац, пад якімі могуць быць іншыя пахаванні. Ці будуць працягвацца раскопкі, залежыць ад рашэння мясцовых уладаў.

Народная Воля http://www.nv-online.info
17 КАСТРЫЧНІКА 2008 г.

РЭГІЁН

Гуляй, Вася!

Спынілася апошняе буйное прадпрыемства ў Ганцавічах

Паводле загаду дырэктара Ганцавіцкага камбіната панельнага домабудавання, праца спыненая да канца кастрычніка. Гэта звязана з адсутнасцю сыравіны і матэрыялаў. Фармовачны, арматурны, сталярны цэхі, сталоўка, склад гатовай прадукцыі не працуюць. ІТР працуюць па 3 дні на тыдзень.

Сёлета планавалася мадэрнізацыя камбіната, стварэнне новых 57 працоўных месцаў. Пакуль людзі сыходзяць з камбіната. У студзені там працавалі 262 чалавекі, цяпер — 201. Ды і тым у верасні вымушаны былі даплачваць, каб заробак дацягнуў да пражытачнага мінімуму — 220 тысяч 80 рублёў.

За апошнія 7—8 гадоў у Ганцавічах закрыліся ўсе буйныя прадпрыемствы горада. Цяпер гэта самы бедны раён Брэстчыны і адзін з самых бедных у Беларусі. Людзі масава з'язджаюць на заробкі ў Расію.

СКАНДАЛ

«Лукойл» прадаваў няякасны бензін

Пракуратурай Мінскага раёна праводзіцца расследаванне крымінальнай справы ў дачыненні да службовых асоб замежнага прадпрыемства "ЛУКОЙЛ-Беларусь".

Як паведамілі ва ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС Беларусі, у выніку гэтага ў канцы снежня 2007-га — пачатку 2008 года пры прыёмцы нафтапрадуктаў было дапушчана змешванне бензіну А-95 з дызельным палівам. Устаноўлена, што няякасны бензін маркі А-95 быў адпушчаны ў рэалізацыю праз сетку фірменных аўтазаправачных станцый ЗП "ЛУКОЙЛ-Беларусь" у аб'ёме больш як 142,5 тоны на суму звыш 345 млн рублёў, у тым ліку рэалізаваны грамадзянам. Выкарыстанне сурагату прывяло да паломкі паліўнай сістэмы аўтамабіляў і нанесла ўрон фізічным і юрыдычным асобам на суму больш як 23 млн рублёў. Па крымінальнай справе ўжо праходзяць больш як 10 пацярпелых.

МУС просіць усіх, хто ў перыяд з 25 снежня 2007 года па 1 сакавіка 2008 года запраўляў аўтамабілі бензінам А-95 на АЗС ЗП "ЛУКОЙЛ-Беларусь", з-за чаго адбылася паломка паліўнай сістэмы аўтамабіля (з пацвярджаючай дакументацыяй СТА), звярнуцца ў пракуратуру Мінскага раёна па тэлефоне 200-13-30 або ў галоўнае ўпраўленне па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі МУС па тэлефонах 218-73-89, 229-49-14 для прыняцця рашэння па данай крымінальнай справе і вырашэння пытання аб кампенсацыі маральнага і матэрыяльнага ўрону вінаватымі.

Памер штрафу ўзрасце ў два разы?

Мінэканомікі Беларусі збіраецца павялічыць у два разы памер адміністрацыйнага штрафу для юрыдычных асоб.

Ведамства распрацавала законапраект "Аб унясенні змяненняў у Адміністрацыйны і Адміністрацыйна-працэсуальны кодэксы Беларусі", паводле якога мяркуецца павялічыць максімальны памер адміністрацыйнага штрафу для юрыдычных асоб з 1000 да 2000 базавых велічынь. Старшыня Мінскага сталічнага саюза прадпрымальнікаў і працадаўцаў Уладзімір Карагін выступіў з рэзкай крытыкай гэтай ініцыятывы.

Па меркаванні Уладзіміра Карагіна, праект закона канцэптуальна не адпавядае прапановам аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў Беларусі, накіраваным на развіццё дзелавой ініцыятывы, паніжэнне рызык у гаспадарчай дзейнасці, памяншэнне штрафаў і пакаранняў за адміністрацыйныя правапарушэнні пры ажыццяўленні гаспадарчай дзейнасці.

ПЕРАМОВЫ

На цэментныя заводы заманьваюць кітайцаў

Кітайская карпарацыя CITIC Group будзе мадэрнізаваць цэментныя заводы ў Беларусі. Перспектывы супрацоўніцтва абмеркавалі ў Мінску старшыня праўлення CITIC Group Кун Дань і кіраўнік Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

"Нашаму супрацоўніцтву пакладзены ўжо добры пачатак. Вы будзеце мадэрнізаваць у нас цэментныя заводы, будаваць новыя лініі. Нам неабходна як мага хутчэй пачаць рэалізацыю гэтых праектаў і пры гэтым зняць усе пытанні па якасці абсталявання і асаблівасцях нашай сыравіны", — цытуюць афіцыйныя крыніцы кіраўніка дзяржавы.

Незалежныя эксперты, аднак, скептычна ставяцца да гэтых планаў. Справа ў тым, што з-за сусветнага фінансавага крызісу большасць праектаў у сферы нерухомасці інвестары спыняюць. У Беларусі пра гэта пакуль афіцыйна не гаворыцца, але наўрад ці агульная тэндэнцыя абыдзе нас. Навошта тады новыя цэментныя магутнасці?

Размовы пра тое, што кітайцы будуць на нашых заводах вырабляць цэмент для сваіх патрэб, — гэта поўны непрафесіяналізм, бо з-за транспарціроўкі цэмент робіцца "залатым". Праект быў арыентаваны на Беларусь, Расію і нашых суседзяў. Але ці ёсць у ім патрэба зараз і ці будзе ў бліжэйшыя гады — пытанне, якое пакуль застаецца без адказу.

Алег СНОЎ.

РОЗДУМ

ІНФЛЯЦЫЯ

Як яе аслабіць

Уладзімір КУЛАЖАНКА,
доктар эканамічных навук,
прафесар

Рост цэн б'е па кішэнях людзей, моцна зніжае іх жыццёвы ўзровень. Праўда, уздзеянне інфляцыі на багатых і бедных неаднолькавае. Багатыя (у іх хапае грошай) купляюць і спажываюць тыя ж тавары і паслугі, што і раней, да павышэння цэн, а вось бедныя вымушаны пераходзіць, як кажуць, на хлеб і ваду.

Завязка на сусветны рынак

Калі, напрыклад, узяць цэны на прадукты харчавання, то яны растуць не толькі таму, што адбываецца крызіс аграрнага сектара (хоць і намалацілі сёлета звыш 9 мільёнаў тон зерня ў бункерный вазе ды сплюшчылі не адну сотню тон сырога збожжа на корм жывёле). Наша эканоміка завязана на сусветны рынак, і глабальныя працэсы закранаюць і нас. Чаго вартая сёння харчовая бяспека Расіі? Там зарастаюць хмызнякамі, лесам землі сельскагаспадарчага прызначэння. Калі ў 1990 годзе ў суседзяў было 694,6 мільёна гектараў такіх угоддзяў, то праз 17 год, у 2007-м, — толькі 402,5 мільёна гектараў, або на 292,1 мільёна гектараў менш. Затое плошча, занятая пад лес (нібы ў Расіі яго да гэтага не хапала), павялічылася на 260,5 мільёна гектараў.

Там, дзе няма дарог і рыначнай інфраструктуры, запусценне зямель проста катастрафічнае. А ў гэты час палавіна насельніцтва велізарнай краіны корміцца з імпарту. Сітуацыя, на мой погляд, катастрафічная. Ва ўмовах эканамічнай інтэграцыі мы не зможам пераадолець інфляцыю на харчовым рынку да таго часу, пакуль у Расіі не будзе вырашана аграрная праблема. Яна купляе прадукты харчавання не толькі ў еўрапейскіх краінах, але і ў Лацінскай Амерыцы. Вось, чаму, напрыклад, для Беларусі стварыліся цяжкасці з экспартам цукру і малочных прадуктаў.

Прапагандысцкая лічба

Інфляцыйны попыт на сельскагаспадарчую прадукцыю ў Беларусі вызначаецца і сусветным рынкам, і ростам сярэдняга класа. У КНР, напрыклад, яго рост настолькі інтэнсіўны, што на сёння ён дасягнуў 400 мільёнаў чалавек. У Індыі прырост больш-менш заможных людзей склаў 200 мільёнаў чалавек. Гэтыя катэгорыі насельніцтва перайшлі на спажыванне якасных прадуктаў.

А што на Захадзе? Там лічыцца, што да сярэдняга класа адносяцца сем'і з гадавым даходам ад 6 да 30 тысяч долараў у год на кожнага члена сям'і. Зразумела, што яны таксама харчуюцца з улікам навукова абгрунтаваных норм.

Расце сярэдні клас і ў Беларусі. Але статыстыка вызначае толькі сярэднія заробкі, якія, на жаль, шасці тысяч долараў у год на душу і блізка не дасягаюць. І колькі б ні напружваліся платныя прапагандысты даказваць, што ў нас колькасць людзей, якія самі сябе адносяць да сярэдняга класа, нібы дасягнула 40 працэнтаў апытаных, у гэта верыць не хочацца. Аб якім павышэнні ўзроўню жыцця можа ісці гаворка, калі за першае паўгоддзе інфляцыя склала 8 працэнтаў, перавысіўшы гадавы прагноз. Аналітыкі лічаць, што да канца снежня яна дасягне 16—20 працэнтаў. Цвёрда ўстанавілася негатыўная тэндэнцыя адставання росту заработнай платы ад павышэння інфляцыі.

Прычын не пералічыць

У кожнай краіне прычын інфляцыі не пералічыць. Як унутраных, так і знешніх. Так, адной з апошніх прычын у многіх краінах свету з'яўляецца непамерны рост цэн на нафту, газ, энергію. Манапалісты ўзвінцілі цэны на паліва і гэтым самым абклалі данінай эканомікі амаль усіх краін. Беларусь хоць і не ў такой ступені церпіць ад такога ўціску (Расія пакуль прадае нам энерганосьбіты па танных коштах), але любое павышэнне цэн на газ адчувальна ўплывае на інфляцыйныя працэсы ў краіне.

Нам спрыяе яшчэ тое, што мы таксама з'яўляемся манапалістамі на знешнім рынку. Праўда, не па паліве, а па калійных угнаеннях. Цэны на іх пад уплывам сусветнага аграрнага крызісу растуць, і сёлета за экспарт калію Беларусь можа атрымаць вялікі валютны даход — у межах трох мільярдаў долараў.

Цяжка сказаць, якія фактары болей уплываюць на рост інфляцыі ў Беларусі — знешнія ці ўнутраныя. Хутчэй за ўсё ўнутраныя, бо іх проста не пералічыць. Узяць, да прыкладу, падатковую палітыку. Гэта проста жахліва для эканомікі, што падаткі і плацяжы ў нас акумулююць каля палавіны валавога ўнутранага прадукту. Толькі па гэтай прычыне прадпрыемствы адчуваюць дэфіцыт сродкаў на пашыранае ўзнаўленне, мадэрнізацыю вытворчасці (знос асноўных фондаў дасягае 80 працэнтаў), інавацыі. Урад разумее, што падатковы прэсінг празмерны, і спрабуе штосьці зрабіць, каб выправіць сітуацыю. Толькі робіцца гэта настолькі мізэрна, што вытворцы не адчуваюць ніякага паслаблення. Так, Міністэрства фінансаў і Міністэрства па падатках і зборах аб'явілі, што сёлета падатковая нагрузка на рэальны сектар будзе зніжана ўсяго на 1,3 працэнта. І гэта пры тым, што бюджэт краіны ў першым паўгоддзі быў прафіцытным. Скажаце, якая тут сувязь з інфляцыяй? Непасрэдная. Прадпрыемствы губляюць грашовыя сродкі, што стрымлівае рост вытворчасці, а бюджэт, фінансуючы вытворчую сферу, у тым ліку ўрадавыя структуры і сілавыя сістэмы, а таксама фінансуючы ўзвядзенне шматлікіх невытворчых аб'ектаў, множыць попыт на тавары і паслугі, што ўзмацняе інфляцыю. Што датычыцца ўвядзення адзінай стаўкі падаходнага падатку памерам у 12 працэнтаў, то, на мой погляд, гэта прывядзе толькі да таго, што нізкааплатныя катэгорыі насельніцтва панясуць страты.

Дзейнасць банкаўска-крэдытнай сістэмы, якая ў рыначнай эканоміцы павінна выконваць абслугоўваючую ролю ў адносінах да суб'ектаў гаспадарання, фактычна ўзмацняе інфляцыю. Праўда, Нацбанк не зусім паддаўся пад эйфарыю крызісу долара і не стаў ажыццяўляць прыкметную дэвальвацыю долара ў адносінах да рубля. Інакш дэфіцыт знешняга гандлю, які перавысіў тры мільярды долараў за першае паўгоддзе, быў бы яшчэ большым. Праўда, у апошні час Нацбанк зрабіў "рэвалюцыйны" крок і крыху павысіў курс рубля да долара. Гэта быў дзіўны крок, бо ў гэты час расійскі рубель і еўра знізілі свой курс да долара.

Што датычыцца крэдытнай палітыкі, то Цэнтрабанк з мэтай скарачэння сумы грошай у абарачэнні павысіў з 1 ліпеня стаўку рэфінансавання на 0,25 працэнта — да 10,25 працэнта, а з 3 жніўня падняў яе яшчэ на 0,25 пункту. Але нягледзячы на гэта, камерцыйныя банкі працягвалі палітыку актывізацыі як прыёму дэпазітаў, так і выдачы крэдытаў. Пад шум дэвальвацыі долара і імкнучыся захаваць свае зберажэнні, людзі працягваюць несці грошы ў банкі. На пачатак верасня сума ўкладаў насельніцтва дасягнула велізарнай велічыні — 12,5 трыльёна рублёў. Можна падумаць, што на такую суму будзе скарочаны попыт і інфляцыя знізіцца. Але так не атрымліваецца, бо банкі толькі акумулююць грашовыя сродкі, каб неадкладна кінуць іх у абарот, гэта значыць у сферу попыту. Да таго ж крэдытная сістэма ва ўмовах высокай інфляцыі за кошт розніцы паміж ростам цэн (інфляцыяй) і стаўкай працэнта па дэпазітах рабуе ўкладчыкаў. Такія страты летась склалі дзесьці тры мільёны долараў. Значыць, крэдытная сістэма не стрымлівае інфляцыю, а паскарае яе. Тым больш што адны грамадзяне нясуць грошы ў банкі, а другія — забіраюць. За першае паўгоддзе бягучага года прырост крэдытаў фізічным асобам склаў 23,3 працэнта і дасягнуў каля 10 трыльёнаў рублёў. Трэба з трывогай зазначыць, што хутка, калі наступяць тэрміны пагашэння крэдытаў з высокімі працэнтамі, многія людзі апынуцца ў цяжкім становішчы.

Небяспека згалення

Узровень інфляцыі, яе маштабы і перспектывы выклікаюцца тым, што эканоміка ў Беларусі да гэтага часу не рэфармаваная. Яе камандны характар не дае вынікаў. Аб'ёмы інвестыцый недастатковыя для інавацыйных працэсаў. Таму пры нізкай рэнтабельнасці вытворчасці дзяржава ўвесь час ужывае аўральнае субсідзіраванне. Калі на першым этапе пры выхадзе з пераходнага крызісу такое фінансаванне, дзякуючы мультыплікацыйнаму працэсу, давала вынікі, пра што неаднойчы гаварыў А.Лукашэнка, то зараз гэтага не назіраецца. Таму ідзе пастаянны пошук рэсурсаў. Замежны капітал, нягледзячы на адмену "залатой акцыі", у Беларусь не вельмі ідзе. За першае паўгоддзе доля замежнага капіталу ў агульным фондзе інвестыцый склала толькі 1,4 працэнта. Для нашай эканомікі гэта мізер.

Напружанне ў эканоміцы расце. Павялічваецца знешняя пазыка, якая дасягнула 13 мільярдаў долараў, у тым ліку запазычанасць дзяржавы складае 2,3 мільярда долараў. Зразумела, што гэта не садзейнічае зніжэнню інфляцыі. Рост запазычанасці назіраецца ўжо не адзін год. Калі так справа пойдзе і далей, то, як вызначыў вядомы беларускі эканаміст Станіслаў Багданкевіч, мы вылецім у трубу.

Не можа не трывожыць тое, што, займаючыся знешнім гандлем, мы штогод губляем мільярды долараў. Маем мінус таму, што нарошчваем вытворчасць і экспарт выраблены прадукцыі за кошт імпарту сыравіны, якая даражэе. А вось прадпрыемствы, якія працуюць на мясцовай сыравіне, без ліку калійнага камбіната, у цяжкім становішчы. З прычыны выкарыстання неэфектыўных тэхналогій і дарагога паліва іх прадукцыя неканкурэнтаздольная і не заўсёды адпавядае еўрапейскім стандартам.

Шукаючы выйсце з крызісу, адміністрацыя Лукашэнкі прыступіла да прыватызацыі. Толькі не ў інтарэсах Беларусі, а шляхам продажу прадпрыемстваў замежнаму капіталу, найперш расійскаму. Мэта — атрымаць грошы, а тое, што Беларусь губляе незалежнасць на эканамічным полі, проста жахліва. Над краінай навісла небяспека згалення. Тым болей што, як паведаміў пасол Расіі ў Беларусі Аляксандр Сурыкаў, пры куплі беларускіх прадпрыемстваў нафтахімічнай галіны "Нафтан" і "Палімір" расійскія кампаніі будуць настойваць на атрыманні кантрольнага пакета акцый. Калі такая саступка будзе зроблена, то Беларусь значную частку сваіх даходаў, многія мільярды долараў, якія належаць народу, аддасць замежным гаспадарам. Дарэчы, наша краіна і зараз плаціць немалую даніну. Толькі ў 2007 годзе замежныя інвестары вывезлі з Беларусі 627 мільёнаў долараў у выглядзе атрыманых прыбыткаў.

Небяспека адміністрацыйнай прыватызацыі ўзмацняецца тым, што наш прадпрымальніцкі сектар знаходзіцца на стадыі першапачатковага накаплення і не мае такіх капіталаў, якія дазволілі б яму прыняць удзел у адміністрацыйнай прыватызацыі.

І наогул, без інтэнсіўнага развіцця прадпрымальніцтва нельга гаварыць аб эканамічных рэформах. Калі ў сферы прадпрымальніцкага сектара не будзе вырабляцца больш за палову ўсёй прадукцыі, як у ЗША, ніякага прагрэсу ў эканоміцы нам не бачыць. Нават у Расіі пастаўлена задача дасягнуць такога стану, каб дробныя і сярэднія прадпрымальнікі давалі краіне 60 працэнтаў валавога ўнутранага прадукту.

Узнікае пытанне: чаму тады ў Беларусі такі ціск на прадпрымальнікаў? Калі гэта з-за некампетэнтнасці і невуцтва — адна справа, а калі, не дай Божа, свядома, з мэтай затармазіць і прыпыніць развіццё сярэдняга класа — другая. Бо без сярэдняга класа не можа быць дэмакратычнага ладу. Што тут да чаго, зразумела без слоў. Сапраўды, як можна было дапусціць такое, што дробным прадпрымальнікам, апроч блізкіх родзічаў, забаронена наймаць рабочую сілу? Гэта поўная кансервацыя той сферы, якая павінна выступіць рухаючай сілай развіцця ў недалёкім будучым.

Куды ж ідзём

Праблему інфляцыі не вырашыць без аграрнай рэформы. А як яе праводзіць? Усе буйныя і дробныя гаспадаркі, якія паспяхова прыстасаваліся да рынку, арганізавалі эфектыўную кааперацыю вытворчасці, пераапрацоўку прадукцыі, забяспечылі дастатковую колькасць рабочых месцаў і дабіліся прымальнай аплаты працы, лічу, павінны быць захаваныя. Астатнія гаспадаркі могуць быць ператвораны ў фермерскія пры такой жа падтрымцы дзяржавы. Які надзел зямлі вызначаць на адну гаспадарку — гэта, на мой погляд, трэба вырашаць з улікам колькасці маладых і сярэдняга веку людзей, гатовых і здольных працаваць на зямлі. А таксама з улікам забеспячэння трактарным паркам, камбайнамі ды іншай тэхнікай. Канешне, 8-гектарная надзелы, як у суседняй Польшчы, у нашых умовах непрымальныя, хоць у суседзяў няма дэфіцыту харчавання і ёсць моцны экспартны патэнцыял.

Прычыны і неабходнасць аграрнай рэформы сур'ёзна наспелі. Высокія чыноўнікі хацелі вырашыць аграрную праблему шляхам будаўніцтва аграгарадкоў. Пабудавалі хаты без надворных будынкаў, і многія з іх стаяць пустыя, бо не створаны новыя рабочыя месцы, заробкі засталіся нізкімі для тых, хто хацеў бы трымаць гаспадарку, не створаны адпаведныя ўмовы. Ёсць прыклады, калі некаторыя сяляне пасяліліся ў новыя хаты, а даглядаць карову, карміць свіней і курэй ходзяць ці ездзяць на старыя сядзібы. Вось чаму адміністрацыйная шуміха вакол будаўніцтва аграгарадкоў сціхла, бо выглядае яно як згон сялян з зямлі.

Правалена і "Праграма па павышэнні эканамічнай эфектыўнасці сельскай гаспадаркі" на аснове вызначаных у 2003 годзе 60 сельгасарганізацый. Нядаўна аб гэтым заявіў міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Сямён Шапіра. Як вядомы арганізатар сельскагаспадарчай вытворчасці, ён ведае, што гаворыць. Сумны факт, што на сёння з 59 гаспадарак-"лежакоў" толькі 6 дасягнулі па вытворчасці малака ўзроўню 1990 года, 38 — па вытворчасці жывёлы і птушкі. Дзевяць базавых прадпрыемстваў не дасягнулі намечанага ўзроўню ні па адным з паказчыкаў. Дык куды мы ідзём, калі нават падсобныя гаспадаркі паскорана скарачаюць вытворчасць? Іх удзельная вага за апошнія 18 год у агульным аб'ёме вытворчасці скарацілася з 50 працэнтаў да 30. Зразумела, што пры такім аб'ёме вытворчасці, а галоўнае, пры вельмі нізкай яе эфектыўнасці справіцца з ростам інфляцыі немагчыма.

Інфляцыя — супярэчлівы працэс. Нізкая інфляцыя (да 5 працэнтаў) толькі спрыяе развіццю і сама ж вядзе да пераадолення яе росту. Але толькі пры ўмове наяўнасці свабоднай канкурэнцыі. Механізм просты: кожны вытворца імкнецца выкарыстаць невялікае павышэнне цэн і нарошчвае вытворчасць. Расце аб'ём прапаноў, і цэны зніжаюцца. Высокая інфляцыя тарпедуе вытворчасць, бо не паспее вытворца прадаць свой прадукт, як цэны на сыравіну і асноўныя фонды вырастаюць і не даюць магчымасці пашыраць вытворчасць. Вось чаму высокая інфляцыя, а менавіта такая яна ў нас сёння, выступае формай размеркавання і перараздмеркавання нацыянальнага даходу на карысць багатых вытворцаў і дзяржавы.

Са сказанага вынікае, што для зніжэння і нармалізацыі інфляцыйнага працэсу неабходна стварыць у краіне канкурэнтаздольную эканоміку, правесці рэформы ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, знізіць знешнюю і ўнутраную запазычанасць, спыніць продаж нацыянальнага багацця, сістэматычна павышаць заработную плату з мэтай фарміравання плацежаздольнага попыту. Пры гэтым кожны крок урада ў рэфармаванні эканомікі павінен быць прадуманы, выверены і навукова абгрунтаваны. Без гэтага гульня, паводле вядомай прымаўкі, можа быць даражэйшай за спаленыя свечкі.

ПРАЕКТ

Гродзенскую ГЭС будуць будаваць узімку і кругласутачна

Будаўніцтва гродзенскай гідраэлектрастанцыі на Нёмане не будзе спыняцца нават узімку і ў цёмны час сутак. Паводле планаў, гродзенская ГЭС павінна быць уведзена ў эксплуатацыю напрыканцы 2010 года.

Нагадаем, што будаўніцтва ГЭС на Нёмане каля вёскі Пагараны яшчэ на стадыі праекта выклікала пратэсты заклапочанай экалагічнымі праблемамі грамадскасці, праводзіліся нават акцыі пратэсту. Тым не менш працы на Нёмане вядуцца поўным ходам. Праекціроўшчыкі лічаць, што экалогіі рэгіёну не будзе нанесена шкоды.

Як паведаміў інжынер па тэхнічным наглядзе гідраэлектрастанцыі Валерый Зяленка, на дадзены момант распрацоўваецца катлаван і пад'язныя дарогі. Рыхтуюцца таксама адмысловыя свідравіны для асушэння тэрыторыі будоўлі. Будаўнікі працуюць у дзве змены з 7 раніцы да 23 ночы. Працы не будуць спыняцца нават узімку.

Па планах Гродзенская гідраэлектрастанцыя, якая абрана стратэгічным аб'ектам, перасягне моц усіх іншых ГЭС Беларусі.

Минторг штрафует торговлю за отсутствие терминалов для расчетов «кредитками»

Министерство торговли Беларуси применяет меры административной ответственности в отношении субъектов торговли за отсутствие терминального оборудования для осуществления безналичных расчетов. Об этом БЕЛТА сообщил начальник отдела технического развития Минторга **Андрей Новиков.**

Министерство торговли совместно с облисполкомами, Минским горисполкомом и Министерством по налогам и сборам с 5 сентября по 8 октября 2008 года провели рейдовые проверки торговых объектов по вопросу соблюдения субъектами торговли требований законодательства по установке платежных терминалов, обеспечивающих проведение расчетов с помощью банковских пластиковых карточек. В ходе проведенных 409 проверок торговых объектов установлено 73 нарушения, по результатам рассмотрения которых составлены протоколы об административных правонарушениях.

Согласно правилам осуществления розничной торговли отдельными видами товаров и общественного питания, в случаях, установленных законодательством, продавец обязан обеспечить условия для осуществления оплаты с использованием банковских пластиковых карточек. Несоблюдение установленной законодательством нормы влечет административную ответственность в размере от двух до десяти базовых величин.

В Беларуси существует перечень объектов, которые обязаны устанавливать платежные терминалы. В этот перечень включены торговые объекты, объекты общественного питания, автомобильные стоянки, автозаправочные станции, кассы пассажирских терминалов, аэропортов, железнодорожных вокзалов и иные пункты продажи билетов, пункты взимания дорожных сборов, подключения абонентов сотовой подвижной электросвязи, пункты связи, аптеки, гостиницы, игорные заведения.

РЭДКІЯ ЛЮДЗІ

Бізнес-лэдзі з Дзятлава

Ніна Ганчар пачала свой узыход на гандлёвы Алімп даўно, калі ўсе, што называецца, жук і жаба цягалі ў Польшчу торбы з таварамі. Працавала яна тады поварам у Дзятлаўскай сталовай і, назарабляўшы адгулаў і ўзяўшы з сабой старэйшага сына, імчалася за бугор, па шчасце. Жанчына добрая і незайздрослівая, яна не баялася канкурэнтаў і брала з сабой "у заробкі" ўсіх, хто хацеў. Мне таксама вельмі карцела. І не так зарабіць, як паглядзець тую Польшчу. І вось аднойчы сцюдзёным зімовым ранкам, што, здавалася, нават паветра трашчыць ад марозу, мы высадзіліся з багажом у польскай Сакулцы на вакзале. З цягніка Гродна—Беласток вываліў вялізны натоўп. З аднаго Дзятлава, можа, чалавек пятнаццаць. Як ішлі па вуліцы — не перадаць словамі. Бурлакі на Волзе і то выглядалі лепш. Кожная запрэжана ў спецыяльную самаробную цялежку, а на плячах рукзак з запалкамі і электрычнымі лямпачкамі. Палякі смяяліся з нас і кпілі, але што для нас тыя кпіны, калі мы рабілі бізнес.

Стаяць на дзікім марозе было нясцерпна. Тым больш што ў мяне ніхто нічога не купляў. А Ніна Пятроўна пачувалася тут як рыба ў вадзе. То падміргне пакупніку хітравата-гарэзлівым вокам, расквеціўшы на твары ўсмешку, то пажартуе.

Калі ў мяне замерзлі не толькі рукі і ногі, але нават вусны не хацелі варушыцца, я папрасіла Ніну Пятроўну:

— Завядзі мяне, калі ласка, на начлег... Не магу больш...

І яна, кінуўшы тавар на суседку-гандлярку, павяла да знаёмых паноў, а сама зноў пайшла на кірмаш і вярнулася толькі добрым прыцемкам.

Назаўтра раніцай мы накіраваліся на вакзал. Я для таго, каб ехаць дадому, бо перахацелася ўжо і заробкаў, і Польшчы, а Ніна Пятроўна і ўсе астатнія падаліся ў Беласток гандляваць далей.

Цягаючы торбы з таварам бясконцае мноства разоў, яна, нарэшце, заснавала свой "бізнес" у Дзятлаве: паставіла на рынку доўгі і шырокі стол і пачала гандляваць усякай драбязой: "снікерсамі" і алоўкамі, жвачкамі і шакаладкамі, шпількамі і рознымі сувенірамі. Раніцай раскладзі тавар, вечарам збяры. У дождж накрывала гэтую сваю драбязу цыратай, а сама хавалася ў плашч. Ад спёкі хавацца не было куды, і яна пяклася на сонцы, загарэўшы да чарнаты. Шчасце было, калі прыдбала палаватую палатку.

Шмат часу прайшло, пакуль Ніна Пятроўна займела невялічкі ларок у цэнтры горада, непадалёку ад плошчы, стала ў рад з такімі ж дробнымі гандлярамі, як і сама. Яна прадае напоі, сокі, шакаладкі, фрукты, спецыі і рознае іншае. Цесната ў ларку — не павярнуцца. Але Ніна Пятроўна прывыкла. Асабліва напружаны ў яе час вясной і летам, калі гаспадыні купляюць на гадоўлю маладняк птушкі. Тады яна, не раўнуючы, як тая мнагастаночніца: то прадае тавар у ларку, то бяжыць на вуліцу, дзе стаяць скрынкі з куранятамі, качанятамі, ляжыць у мяшках камбікорм, а на спецыяльнай падстаўцы ў рулонах наматана плёнка для агародаў. Невысокая, рухавая, шустрая, яна паспявае ўсюды.

У цёплы час года гэтая бізнес-лэдзі ўстае ў пяць гадзін раніцы. Бярэ матыку і ідзе на агарод. Мала таго, што каля хаты, а то яшчэ і за горадам граду ўзяла. Поле, акучвае, палівае. Управіўшыся там, бяжыць дадому, бо трэба даглядаць гаспадарку. І куранят ды качанят карміць, якія стаяць у спецыяльнай загарадцы. Потым сын падвязе іх да ларка, на продаж, бо сама туды ўжо не давалачэ. І то сказаць: ужо восем гадоў, як Ніна Пятроўна на пенсіі. Але спакой ёй толькі сніцца. І яшчэ, відаць, доўга будзе толькі сніцца.

Добрая і чулая душа гэтай жанчыны заўсёды адклікаецца на чужы боль. Ведаю, што ўсякі раз, калі ў Дзятлаве збіралі грошы на лячэнне хворых дзетак, Ніна Пятроўна давала не шкадуючы. Ды яна не толькі людзей шкадуе, але і ўсё жывое на зямлі. Непадалёку ад яе дома ёсць буслянка. Аднойчы летам адтуль вывалілася маленькае бусляня, жоўценькае такое, з чорнай дзюбкай. Добрая кабета падабрала яго і зберагла ад згубы. Бусляня было маленькае, але вельмі пражэрлівае. Гаспадыня і рыбу яму купляла, і хадзіла з сачком на сажалку лавіць галавасцікаў.

— Гадзіну боўтаюся ў вадзе, кінуўшы ўсе справы. Налаўлю, а яно ў імгненне вока праглыне і яшчэ просіць, — заклапочана казала яна. А потым вырашыла малое птушаня назад у буслянку засадзіць. Але як? Высока вельмі, і сукоў на дрэве няма. Толькі ля вершаліны. Пайшла Ніна Пятроўна па Дзятлаве шукаць дапамогу. І ў МНС была, і ў ахоўнікаў прыроды. Праўда, адгукнуліся на яе просьбу. Аднойчы да буслянкі пад'ехала машына з вялікім пад'ёмнікам. Два мужчыны сталі ў яго і падняліся ўверх. Але як падняліся, так і спусціліся, не паклаўшы бусляня ў гняздо.

— А там дарослыя буслы сядзяць. Яны могуць нас паклявацъ, — паскардзіліся Ніне Пятроўне. І ў гэты час прыйшоў дадому яе малодшы сын Сяргей. Ён узяў за пазуху бусляня і з пад'ёмніка паклаў яго ў гняздо.

Яшчэ адзін клопат ёсць у Ніны Пятроўны. Не клопат нават, а боль: на працягу многіх гадоў у яе доме жыве паралізаваная маці, якой пад дзевяноста гадоў. Некалькі разоў на дзень, замкнуўшы ларок, яна бяжыць паглядзець старэнькую. Пакарміць, прыбраць. Добра, што дом недалёка ды сыны і нявесткі дапамагаюць. А яшчэ вельмі сумуе па дачцэ Але. Яна працавала выкладчыцай мовы ў адным з універсітэтаў, а потым разам з мужам і дзецьмі паехала жыць у далёкую Канаду.

Праўду кажуць расіяне: "От трудов праведных не наживешь палат каменных". Так і Ніна Пятроўна. Як жыла яна ў старой хаце, так і жыве. Праўда, і сынам і ўжо даросламу ўнуку дапамагае. Гэтым і цешыць сябе.

Яна ці не першай адчыняе свой ларок у гандлёвым радзе і ці не апошняй зачыняе. Паволі ідзе дадому, бо за дзень расходуе ўсю сваю энергію. Адпачне — і заўтра зноў сюды, на вуліцу Савецкую, у маленькі ларок. Рабіць свой дробны, драбнюсенькі бізнес.

Леанарда ЮРГІЛЕВІЧ.
Дзятлаўскі раён.

Народная Воля http://www.nv-online.info
17 КАСТРЫЧНІКА 2008 г.

СЯМЕЙНЫ АЛЬБОМ

Сяргей МІЦКЕВІЧ, старэйшы ўнук Якуба Коласа:

«Дзедавым прозвішчам я не карыстаўся ніколі...»

Пра народнага паэта Беларусі Якуба Коласа яго сучаснікамі напісана шмат мемуараў і ўспамінаў. Аднак ніхто не ведаў Коласа лепш, чым ягоныя сваякі. Якім чалавекам паэт быў у жыцці? Як складваліся ягоныя адносіны з роднымі? Як будаваліся стасункі з уладай? Пра гэта і многае іншае напярэдадні 126-годдзя песняра распавёў "Народнай волі" старэйшы ўнук паэта Сяргей Міхайлавіч Міцкевіч.

— Сваю бабулю — Марыю Дзмітрыеўну Каменскую — я не ведаў, — распачаў Сяргей Міхайлавіч. — Яна памерла за два гады да майго нараджэння. А дзед — народны паэт Беларусі Якуб Колас — пасля смерці жонкі так больш і не ажаніўся. Па жыцці ён быў адналюбам. У шлюбе дзядулі і бабулі нарадзіліся тры сыны — Даніла, Юрась, які загінуў падчас вайны, і Міхась — мой бацька. Дарэчы, паэма "Міхасёвы прыгоды" напісана менавіта пра яго.

Я быў першым унукам Якуба Коласа. Дзед праводзіў са мной вельмі шмат часу, ды і я пастаянна круціўся каля яго...

— Сяргей Міхайлавіч, кажуць, што дзіцячая памяць самая дакладная... Прыгадайце, якім быў Якуб Колас.

— Я добра памятаю яго. Знешне ён для мяне назаўсёды застаўся чалавекам сярэднягa ўзросту з цёмнымі вачыма. У адзенні ён быў кансерватарам, за модай асабліва не сачыў. Вельмі любіў касцюмы і просценькія капелюшы. Ніколі не насіў на руцэ гадзінніка, не галіўся бяспечным лязом... Быў маўклівым, больш любіў слухаць, чым гаварыць...

Да таго ж дзед валодаў магутнай сілай. Ягонай любімай забавай была барацьба на пальцах. У гэтым спаборніцтве ўдзельнічаюць двое. Счапіўшыся сярэднімі пальцамі рук, "спартсмены" пачынаюць цягнуць на сябе саперніка. Роўных у такой барацьбе Коласу не было...

— А якім чалавекам Колас быў у быце?

— Дзед, калі працаваў, ніколі не карыстаўся пішучай машынкай. Усё пісалася ім ад рукі. Колас таксама не вельмі шанаваў шарыкавыя асадкі. Да самых апошніх дзён пісаў пяром. І вельмі шкадаваў, што за савецкім часам не было "царскіх" чарніл, якія не блікавалі...

— А звычайныя хатнія справы?..

— Ну, ва ўсялякім выпадку, цвік у сцяну пры патрэбе забіць ён мог і не цураўся фізічнай працы. Дарэчы, кожную раніцу Колас пачынаў з таго, што рабіў фізічныя практыкаванні. Уставаў ён рана, прыкладна ў 5.30—6 гадзін раніцы. Затое і клаўся дастаткова рана — у дзевяць вечара адбой, і ўсе хатнія ведалі, што не варта "шоркацца" па хаце пасля таго, як дзед пайшоў адпачываць...

Дом у нас быў вялікі, што мог, Колас рабіў па хаце сам, але для таго каб утрымліваць хатнюю гаспадарку, у нашым доме былі хатняя гаспадыня — жонка яго сябра, якога пасля вайны пасадзілі на 10 ці 15 гадоў за тое, што ён быў у акупацыі ў Мінску. Дзед не кінуў жанчыну ў бядзе. Пакуль ёйны муж знаходзіўся ў зняволенні яна жыла разам, і вяла гаспадарку. Ёй дапамагалі дзве домработніцы... Яны пралі, прасавалі, гатавалі ежу...

— Напэўна ж, далікатэсы...

— Не. Тут усё было празаічна... Дзед вельмі любіў бульбу, салёныя агуркі, сала... Не ведаю чаму, але з дзяцінства мне запомнілася яшчэ тое, што Колас вельмі любіў кіслае малако (кефіру ў нашым сённяшнім разуменні тады не выраблялі), мяне ён таксама спрабаваў захвочваць да ўжывання гэтага "далікатэсу", але мой дзіцячы арганізм не разумеў гэтай радасці...

— Дзед з вас пылінкі здзімаў?

— Колас быў самым лепшым дзедам у свеце, ніколі і ні ў чым не адмаўляў. Прыгадваю такі выпадак са свайго дзяцінства. У мяне, пяцігадовага хлапчука, была мара — вельмі хацеў ровар. А ў часы майго дзяцінства добры ровар быў сапраўдным дэфіцытам. Не ведаю як, але Колас мне ровар дастаў. І гэта быў не абы-які агрэгат, а амерыканскай вытворчасці, стылізаваны пад матацыкл...

— Дзед ніколі на вас не сварыўся?

— Да вы што, канечне, не. Хаця было за што. Памятаю, што ў нашым двары, на тагачаснай ускраіне Мінска, жыла цэлая "брыгада" хлапчукоў старэйшага ўзросту. І аднойчы яны вырашылі пайсці на хітрасць. Ведаючы дабрыню майго дзеда і маю дзіцячую наіўнасць, яны звярнуліся да мяне з просьбай: "Сяргей, папрасі дзеда, каб ён падарыў табе гадзіннік". Я ўвогуле не сцяміў, навошта мне, шасцігадоваму, гадзіннік, але старэйшыя мяне ўпэўнілі, што ён мне жыццёва неабходны, каб заўсёды ведаць, калі трэба прыходзіць есці. Карацей, я прыйшоў да дзеда, папрасіў у яго кішэнны пазалочаны гадзіннік і вярнуўся на вуліцу. Там мяне ўжо чакалі старэйшыя, якія папрасілі з "цацкай" пагуляцца. Ці варта казаць, што гадзінніка я больш так і не ўбачыў. Колас спрабаваў высветліць, куды ж ён дзеўся, аднак тады канцоў так і не знайшлі — аказалася, што гадзіннік хлопцы прадалі...

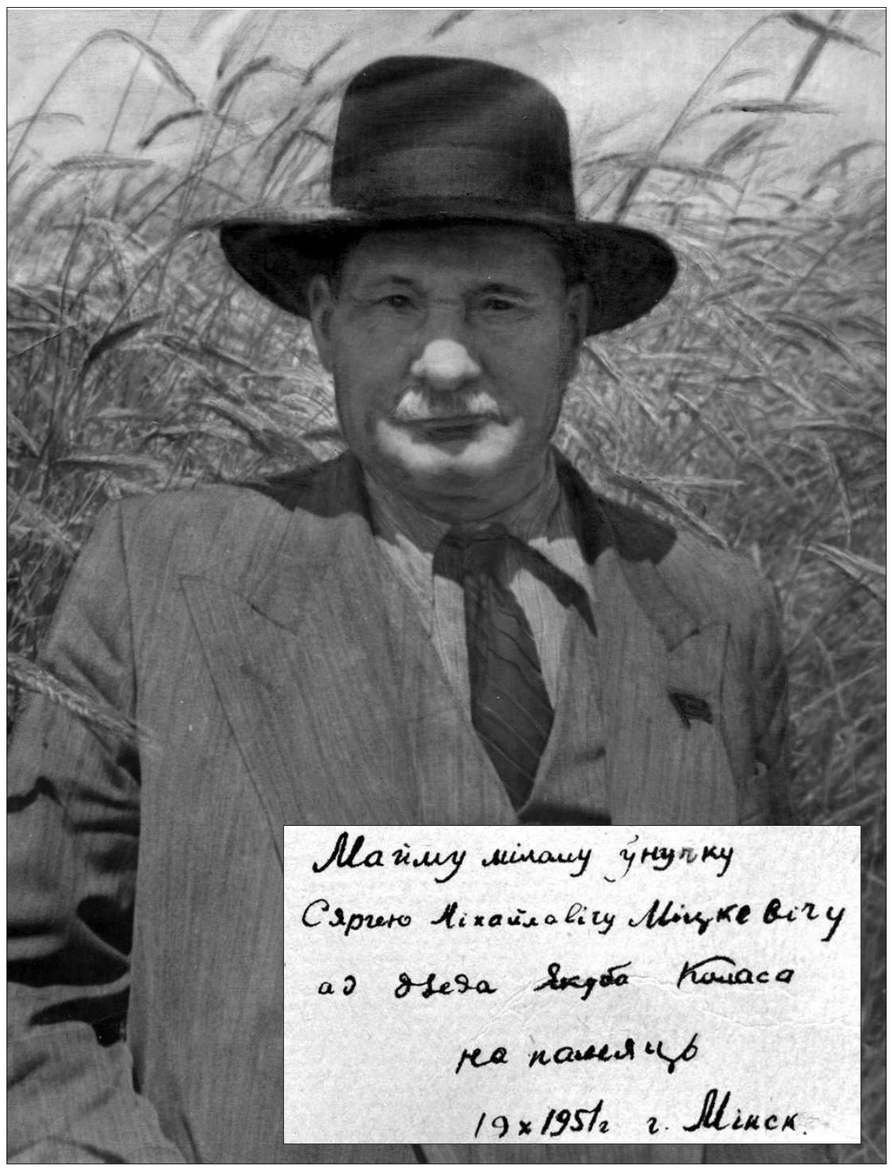

Якуб Колас не вельмі любіў фатаграфавацца... Гэтае фота з архіва Сяргея Міцкевіча друкуецца ўпершыню.

— Сяргей Міхайлавіч, ці адчувалася, што ваша сям'я адрозніваецца ад астатніх, скажам, па ўзроўні дабрабыту?

— Думаеце, мне, хлапчуку, да таго было? Я асабліва не задумваўся, як жывуць іншыя. У нас была машына — яе выдзелілі Коласу як віцэ-прэзідэнту Акадэміі навук. Быў асабісты кіроўца, бо дзед не жадаў вучыцца вадзіць. Яшчэ я добра памятаю, што ў нас у першых з'явіўся тэлевізар маркі "Тэмп-2": яго Коласу спецыяльна прывезлі з Масквы. І памятаю сваю дзіцячую радасць, калі паглядзець тэлевізар у наш дом стала прыходзіць шмат народу — ад самых маленькіх да вельмі сталых і паважаных людзей. Але тэлебачанне для мяне тады было нечым "недасяжным" — дзед настойваў, каб я налягаў на кнігі...

— А якія кнігі чытаў сам паэт? Чыёй творчасцю ён захапляўся?

— Сам Колас вельмі захапляўся Пушкіным, разам з ім казкі вялікага рускага паэта пазнаў і я. Ах, як дзед чытаў Пушкіна! Гэта было нешта незабыўнае! У гэтым сэнсе Колас быў сапраўдным акцёрам...

Ён з самага дзяцінства прывучаў мяне да думкі, што менавіта ў кнігах закладзены ўвесь сэнс жыцця, сэнс існавання. Акрамя таго, дзядуля настойваў, каб я разам з ім чытаў і беларускія казкі. Ён з пашанай ставіўся да роднай мовы, і дома мы размаўлялі выключна па-беларуску. Дзед і мяне навучыў любіць беларускае слова з самага маленства. "Роднае слова — гэта першая крыніца, праз якую мы пазнаем жыццё і навакольны свет. Таму неабходна так старанна вывучаць сваю родную мову, ведаць і любіць лепшыя творы беларускай літаратуры. І перш за ўсё трэба ведаць свой народ, яго гісторыю, яго багатую вусную творчасць..." — так ён у свой час пісаў пра родную мову.

— Сяргей Міхайлавіч, ёсць сведчанні сучаснікаў Коласа аб тым, што ён быў вельмі гасцінным чалавекам. У доме пісьменніка збіраўся тагачасны літаратурны, тэатральны і палітычны бамонд...

— Ну, тады я спачатку раскажу пра сам дом.

Адразу пасля вайны Якуб Колас вярнуўся ў Мінск. Тады ў раёне цяперашняй Акадэміі навук (на той час гэта была ўскраіна горада) быў выдзелены ўчастак, на якім пабудавалі драўляны аднапавярховы дом, дзе я і нарадзіўся. Пазней дом быў перабудаваны і стаў двухпавярховым.

Гэты дом зараз вядомы ўсім як дом-музей Якуба Коласа.

А ў часы майго дзяцінства наша сям'я жыла ў аднапавярховай драўлянай хаце. Тут і знаходзіўся кабінет дзеда. Ён быў ізаляваны ад "знешняга свету". Гэта былі два пакоі. Кабінет, маленькая спальня з асобным уваходам і нават асобным санвузлом і маленькім балконам.

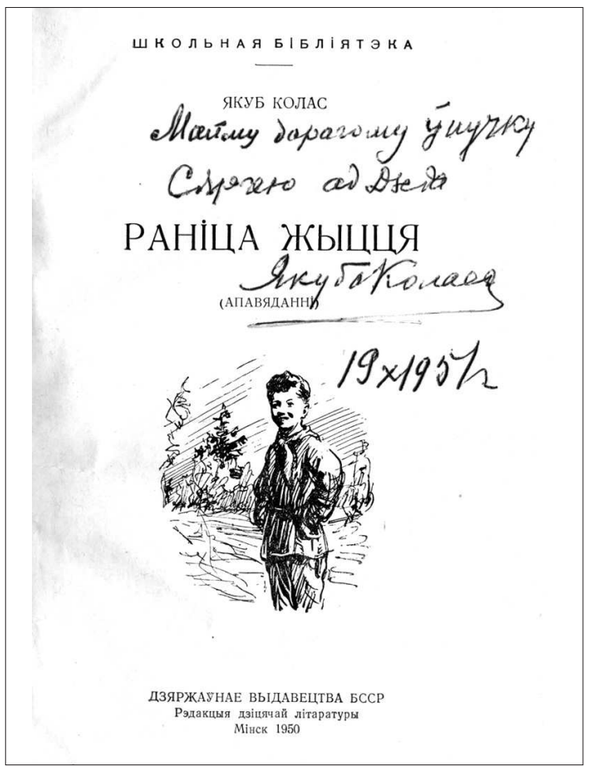
ШКОЛЬНАЯ БІБЛІЯТЭКА

ЯКУБ КОЛАС

Майму дарагому ўнучку Сяргею ад Дзеда

РАНІЦА ЖЫЦЦЯ

Якуб Колас

(АПАВЯДАННЕ)

19х1951г

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БССР
Рэдакцыя дзіцячай літаратуры
Мінск 1950

Сяргей Міхайлавіч вельмі падобны на дзеда.

Зроблена гэта было для таго, каб Коласу не перашкаджалі працаваць. У дзедавым кабінеце, зразумела, быў пісьмовы стол (ён зараз захоўваецца ў музеі) і невялікая бібліятэка. Пачэснае месца на паліцах бібліятэкі займалі творы Аляксандра Пушкіна. Таксама там былі кнігі Фадзеева і Твардоўскага, з якімі Колас сябраваў...

— Трэба думаць, што для прыёму гасцей у вашым доме быў асобны і самы вялікі пакой...

— Так. Сяброў Колас звычайна прымаў у гасцінай. Дарэчы, мэбля для гасцінай набывалася спецыяльна. Старэйшы сын дзеда — Даніла — набыў яе ў Рызе ў адным з тамтэйшых старажытных замкаў. Гэта была мэбля з карэльскай бярозы, упрыгожанай бронзай. Мала хто ведае, што ўсе памятныя для Саюза пісьменнікаў БССР даты адзначаліся менавіта ў доме Коласа. Між іншым, усе прадукты для пачастунку гасцей прывозілі з саўмінаўскай сталоўкі, праўда, дзед аплачваў іх сам...

Дзед любіў і ўмеў частаваць гасцей. У нашым доме бывалі Янка Маўр, Кандрат Крапіва, Міхась Лынькоў, Пятрусь Броўка, Кандрат Крапіва, Іван Шамякін, Пётр Машэраў (як тагачасны першы сакратар ЦК ЛКСМБ), Пімен Панчанка, Янка Брыль... Праз Міхася Лынькова я і атрымаў сваю першую дзіцячую мянушку.

— ?!

— А справа была так... Міхась Лынькоў вярнуўся з падарожжа ў Амерыку. Сваімі ўражаннямі аб знаходжанні за акіянам ён прыйшоў дзяліцца з Коласам да нас дамоў. Памятаю, тады Лынькоў прывёз мне сапраўдную амерыканскую шакаладку, а дзеду — бутэльку добрага каньяку. І вось сядзяць Колас з Лыньковым, дзед слухае свайго суразмоўцу, а мне ўсё карціць яго перабіць. Сваімі наіўнымі дзіцячымі пытаннямі я так "дастаў" Лынькова, што той звярнуўся да дзеда і вымавіў: "Твой унук — сапраўдны філосаф". Вось так да мяне гэтая мянушка і прыклеілася... Пазней на адной са сваіх кніг дзед зрабіў мне адпаведны надпіс: "Майму ўнуку-філосафу..."

— Прозвішча "Міцкевіч" дапамагае ўнуку-філосафу па жыцці?

— Не магу адказаць ні адмоўна, ні станоўча. Можа, калі б я выбраў літаратурны шлях, то імя дзеда і адыграла б сваю ролю. Але ні вершы, ні прозу я ніколі нават не спрабаваў пісаць. Таму і прозвішчам у гэтым сэнсе ніколі не карыстаўся. Усё жыццё я працаваў інжынерам — мне больш падабаюцца дакладныя навукі. Хаця ёсць задума напісаць мемуары пра Коласа...

Віталь ГАРБУЗАЎ.

Якуб Колас з унукамі: Сяргеем (злева), Марыяй і Андрэем.

З АРХІВА

Як ордэр памянялі на ордэн

Зразумела, што сам Сяргей Міцкевіч не мог памятаць, што Коласа "прызначылі" ворагам народа ў крывавыя 30-я гады мінулага стагоддзя. Але пасля смерці дзеда Сяргей Міхайлавіч стаў збіраць матэрыялы, прысвечаныя жыццю і творчасці дзеда. У сваіх архівах ён захоўвае артыкул доктара гістарычных навук Расціслава Платонава, які ў свой час апублікаваў вытрымкі з матэрыялаў НКУС, у якіх Колас, роўна як і Янка Купала, фігуравалі як "ворагі народа". "Я калі гэта прачытаў, то ўсвядоміў, што дзеда мог ніколі і не ўбачыць", — гаворыць Сяргей Міцкевіч. Мяркуйце самі.

"У 30-я гады першым сакратаром ЦК КП(б)Б быў Панцеляймон Панамарэнка. У сваёй запісцы "Аб беларускай мове, літаратуры і пісьменніках" на імя Сталіна ад 21 лістапада 1938 года Панамарэнка, у прыватнасці, пісаў: "Па колькасці і якасці выкрывальнага матэрыялу, а таксама па вядомых фактах іх працы, яны (Колас і Купала. — **Аўт.**), безумоўна, падлягаюць арышту і суду. Як ворагі народа. У прыватнасці, наркам НКУС Беларусі запрасіў з цэнтра санкцыю на арышт Купалы і Коласа ўжо даўно, але санкцыя пакуль не дадзена".

А вось вытрымка з папкі "Зусім сакрэтна", якая была заведзена на Коласа: "Я. Колас. У Мінск прыехаў у 1921 годзе, быў сябрам вядомага па сваёй контррэвалюцыйнай працы Інбелкульта, які ўзначальваўся Ігнатоўскім, Баліцкім, Лёсікам. Як паэт пачаў пісаць у 1905 годзе. З'яўляецца мелкабуржуазным паэтам, асноўныя тэмы твораў — дарэвалюцыйнае жыццё беларускай вёскі. Кастрычніцкую рэвалюцыю сустрэў як "новую форму сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёцення". Белапольскую акупацыю лічыў пазбаўленнем Беларусі ад "маскалёў".

У творах "На рубяжы" і "Сымон-музыка" быў ярка выказаны антысемітызм Коласа.

Па паказаннях арыштаваных нацфашыстаў, так званых сяброў "Саюза вызвалення Беларусі", праходзіць як сябра цэнтра контррэвалюцыйнай фашысцкай арганізацыі".

Зразумела, што знайшліся людзі, якія расказалі органам аб тым, што Колас — "вораг народа".

У 1930 годзе Колас быў прыцягнуты да следства без арышту. Ва ўласнаручна напісаных паказаннях паэт адзначыў: "...Мне былі прад'яўлены абвінавачванні праз паказанні пэўных асобаў, арыштаваных па справе контррэвалюцыйнай нацдэмаўскай арганізацыі, аб тым, што нібыта я належу да кіруючага цэнтра і з'яўляюся ідэолагам гэтай арганізацыі. Я катэгарычна пратэстую супраць гэтага сцвярджэння, як не абгрунтаванага на фактах сцвярджэння, як галаслоўнага і не адпавядаючага рэчаіснасці".

Такім чынам, "распрацоўка" Коласа вялася з пачатку 30-х гадоў. А ў 1937 годзе ў папцы, заведзенай на Коласа, фактуры стала больш. Адзін з арыштаваных па ўсё той жа справе контррэвалюцыйнай нацфашысцкай арганізацыі Маргелеў у сваіх паказаннях адзначаў: "... Якуб Колас — стары і хітры вораг савецкай улады. Яму стваралася аўтарытэт — ён заўжды прызначаўся віцэ-прэзідэнтам Акадэміі навук, трымаў кіраўнічую сувязь з нацфашысцкай арганізацыяй пісьменнікаў і разам з іншымі ажыццяўляў кіраўніцтва шкодніцка-шпіёнскай працай Акадэміі навук БССР".

А зараз вернемся да запіскі, якую Панамарэнка напісаў Сталіну ў лістападзе 1938 года, у якой "выкрываў" Коласа. Бо літаральна праз месяц той жа Панамарэнка просіць узнагародзіць разам з іншымі пісьменнікамі Якуба Коласа. Вось толькі адзін сказ з новай характарыстыкі пры прадстаўленні да ордэна Леніна: "...У яскравых мастацкіх вобразах паказаў барацьбу беларускага народа супраць белапольскіх акупантаў... "

"Што памянялася літаральна за месяц, я дагэтуль не ведаю, — разважае Сяргей Міцкевіч. — Відавочна, што Сталін усё ж такі вырашыў змяніць гнеў на міласць і дзеду ўручылі-такі ордэн Леніна. Між іншым, у Коласа іх было пяць. Я думаю, што так ці іначай улада выкарыстоўвала Коласа... Вядомыя выпадкі, калі да Коласа на працу ў Акадэмію навук прыходзілі "людзі ў цывільным" і казалі: "Заўтра дзень народзінаў Сталіна. Месца для віншавальнай оды вашага аўтарства пакінулі на першых палосах вядучых беларускіх выданняў..."

"І дзед быў вымушаны падпарадкоўвацца, бо, як я разумею, ён вельмі баяўся за сям'ю", — падсумоўвае Сяргей Міцкевіч.

Народная Воля http://www.nv-online.info
17 КАСТРЫЧНІКА 2008 г.

События в мире: европейский взгляд

Есть ли выход из финансового кризиса?

Главы государств и правительств 15 стран зоны евро согласовали план выхода из банковского кризиса, подтвердив, что не позволят развалиться ни одному крупному финансовому учреждению.

Лидеры еврозоны, к которым присоединился британский премьер **Гордон Браун,** обязались гарантировать межбанковские займы до 2009 года и заявили, что будут вкладывать деньги в кредитные организации путем покупки их акций.

По словам президента Франции **Николя Саркози,** эти меры носят беспрецедентный характер. Французский лидер сообщил, что европейские лидеры достигли рамочного соглашения, согласно которому отдельные страны будут инвестировать капиталы в свои банки, покупая их привилегированные акции. "За последние несколько дней кризис достиг такой стадии, что дальнейшее промедление, как и выработка автономных подходов, стали неприемлемыми", — добавил французский президент.

Британский премьер Гордон Браун сказал, что ожидает восстановления доверия к банковской системе "в ближайшие несколько дней". "Решения, которые мы примем в ближайшие дни, станут решениями, которые отразятся на нас на долгие годы вперед", — заявил Браун. Он добавил, что европейские лидеры нащупали "общую почву" и договорились о дальнейших "согласованных действиях".

А в Вашингтоне министры финансов и директора центральных банков семи наиболее промышленно развитых государств провели экстренное, внеочередное совещание. В обсуждении приняли участие министры финансов и главы центральных банков США, Канады, Англии, Франции, Германии, Италии и Японии. Участники совещания поддержали широкий план совместных действий по преодолению глобального финансового кризиса, худшего за последние полвека. План состоит из пяти пунктов. По этому плану семь стран-участниц обязуются взять под защиту главные банки, чтобы предотвратить их банкротство, обещают содействовать восстановлению кредитной системы, поддерживать усилия банков в их поиске капитала, способствовать страхованию вкладов и восстановить развалившийся ипотечный рынок.

В коммюнике говорится, что "нынешняя ситуация требует срочных и исключительных мер". А министр финансов США **Генри Полсон** заявил, что американское правительство будет скупать акции финансовых институтов в рамках одобенного конгрессом 700-миллиардного биля.

Во время пресс-конференции Генри Полсон сказал: "Этот план действий предусматривает согласованную структуру, благодаря которой наши индивидуальные и коллективные шаги восстановят ликвидность рынков, усилят финансовые институты, защитят сбережения вкладчиков и обеспечат защиту инвесторам. Никогда еще не было так необходимо найти коллективное решение для гарантии стабильности и эффективности финансовых рынков и для восстановления здоровой мировой экономики. Никогда еще никто из нас не был более зависим один от другого и более связан один с другим. Это действительно глобальный рынок и глобальная экономика. Экономический рост и мощь одного делает сильнее всех, а слабость одного ослабляет всех нас. Поэтому нам надо работать вместе. Это очень важное совещание".

Между тем глава Международного валютного фонда (МВФ) **Доминик Стросс-Кан** подверг резкой критике план действий министров финансов стран Большой семерки по разрешению кризиса. По его словам, ведущие индустриальные державы мира сделали недостаточно для восстановления доверия рынков.

Глава МВФ заявил, что сомнения в состоятельности ряда крупнейших финансовых институтов США и Европы толкают мировую финансовую систему на грань системного краха.

Стросс-Кан заявил о готовности МВФ кредитовать страны, финансовая система которых находится под угрозой краха. "Мир должен знать, что мы поможем странам, которые в этом нуждаются", — сказал глава МВФ.

Корреспондент Би-Би-Си отмечает опасения по поводу того, что в плане министров Большой семерки нет никаких подробностей о том, как и когда будут реализованы предложенные меры.

Заявление главы МВФ было сделано по окончании переговоров между президентом США Джорджем Бушем и министрами стран Большой семерки.

Алесь ДРАБЧУК.

На снимке. *Шоу на улицах Нью-Йорка с участием медведя — символа понижения курса акций.*

Стресс потерь,

или Как финансовый кризис влияет на самочувствие людей

Что такое финансовый кризис? Это потеря накоплений, потеря работы, потеря здоровья — все эти факторы складываются в мрачную картину. По данным Американской психологической ассоциации (АПА), половина опрошенных испытывает сильный стресс, главным образом при мысли о том, как обеспечить семью в обозримом будущем. Вот образцы типичных ответов:

"Мы с женой потеряли на двоих из пенсионного фонда 40 тысяч долларов за несколько дней... А что если это лишь начало?" "Кому можно теперь доверить деньги?" "Все в ужасном положении".

"Голос Америки" передает, что шестеро из десяти респондентов, по данным АПА, боятся будущего. Стрессы вызывают раздражительность, бессоницу, депрессию. В некоторых случаях это ведет к трагедии. Недавно житель Лос-Анджелеса, потерявший работу и деньги, вложенные в акции, застрелил жену, троих сыновей и свекровь, после чего покончил с собой. Как сообщил заместитель начальника городской полиции Майкл Мор, в предсмертной записке человек признался, что не в состоянии жить с мыслью о мучениях семьи.

Как указывает профессор психиатрии Калифорнийского университета Эндрю Лейктер, универсальных рецептов к выходу из подобных состояний нет: "Люди видят крах фундаментальных опор, на которых строилась их жизнь. Подходы должны быть индивидуальными с учетом возраста, социального положения, наличия семьи и прочего. Очень важна поддержка родных, друзей, религиозной общины. Важно убедить людей, что это — не конец света. Подобные вещи бывали и будут случаться. Но жизнь должна продолжаться".

Психологи считают, что физическая активность и медитация весьма помогают при стрессе. Но внимание окружающих — самое ценное. Важно не пропустить момент, когда стресс становится для человека невыносимым.

КАЛЕЙДОСКОП

Кто сломал коллайдер?

Причиной поломки Большого андронного коллайдера (БАК) мог стать "человеческий фактор". Об этом сообщил руководитель проекта БАК Лин Эванс.

Эванс подтвердил, что поломка, вероятнее всего, связана с неисправностью одного из 10 тысяч электрических соединений между сверхпроводящими магнитами. Они используются в ускорителе для удержания и коррекции протонных пучков.

Происшествие привело к механическому разрушению части криогенной системы БАК, выбросу около тонны жидкого гелия в туннель и резкому росту температуры.

Перезапустить коллайдер до плановой остановки на зиму ученые не успеют, поэтому он вновь начнет работу только весной будущего года, сообщает РИА Новости.

Необычная акция

Она прошла в самом центре польской столицы — на площади у Королевского замка. Как сообщает ИТАР-ТАСС, защитники прав животных выставили там несколько больших собачьих будок и предлагали всем желающим надеть на себя ошейник и посидеть у будки на двухметровой металлической цепи.

Цель акции заключалась в том, чтобы показать владельцам собак, как страдает их пес, посаженный на цепь у хозяйского дома.

Памятник лошади

В Праге поставят памятник лошадям, погибшим в битве при Аустерлице. Об этом заявили представители Центрально-европейского наполеоновского общества, объединяющего почитателей французского императора, сообщает AFP.

"Мы хотим поставить статую лошади в натуральную величину, однако все будет зависеть от того, удастся ли нам собрать достаточно средств", — сообщил член общества. По его словам, цель создания монумента — отдать должное животным, гибнувшим на полях сражений.

Аустерлиц находится на территории современной Чехии. В 1805 году войска Наполеона одержали под Аустерлицем победу над армиями Австрии и России. В общей сложности в битве погибли более двадцати тысяч солдат и около пяти тысяч лошадей.

На выборах в Литве побеждает оппозиция

В Литве на прошедших в воскресенье парламентских выборах наибольшее число голосов набрала правая оппозиционная партия "Союз Отечества — Христианские демократы". Далее следует "Партия народного возрождения", в которую вошли представители шоу-бизнеса, на третьей позиции —партия "Порядок и справедливость" экс-президента страны Роландаса Паксаса.

Правящие сейчас социал-демократы, согласно предварительным данным, на четвертой строчке, пятое место — у Рабочей партии, возглавляемой опальным политиком Виктором Успасских.

По предварительным данным, "Союз отечества — Христианские демократы" набрал 21 процент голосов, партия "Порядок и справедливость" во главе с бывшим президентом Литвы Роландасом Паксасом, также находящаяся в оппозиции, — 14 процентов, а Социал-демократическая партия Литвы, входившая в правящую коалицию, — 13 процентов.

Партия народного возрождения и Партия труда Виктора Успасских, по предварительным данным, получают около 11 процентов голосов.

В парламенте Литвы предыдущего созыва правящую коалицию образовывали Социал-демократическая партия, Партия крестьян-народников и социал-либеральный "Новый союз". Теперь партиям, преодолевшим пятипроцентный барьер, необходимый для прохождения в Сейм, предстоят длительные переговоры по формированию новой коалиции, считают политологи.

Всего в выборах в парламент Литвы, прошедших 12 октября, принимали участие 16 партий.

По мнению наблюдателей, наиболее вероятным вариантом состава правящего большинства является левоцентристская коалиция. Окончательный расклад сил в литовском Сейме, где 141 депутат, станет ясен после второго тура выборов 26 октября.

Референдум о дальнейшей судьбе Игналинской атомной электростанции, прошедший также в минувшее воскресенье, провалился из-за недостаточной активности избирателей - при необходимой 50-процентной явке в нем участвовали 48 процентов избирателей, — сообщает корреспондент Радио Свобода Ирина Петерс.

ЧТО ТАМ, В ЧЕХИИ?

В форме буквы W

В Праге планируется начать строительство здания в форме буквы W. Именно такой проект победил в конкурсе, объявленном чешской компанией Red Group.

В 25-этажном здании разместятся как жилые, так и офисные помещения. Предполагается, что благодаря своему необычному виду башня привлечет внимание горожан и туристов, которые захотят посмотреть на уникальное строение.

Проект разработали четыре архитектора из датского бюро Bjarke Ingels Group (BIG). Ранее в этой же мастерской было спроектировано здание-иероглиф для Шанхая.

100 символов

В Чехии на основе результатов опроса составлен список 100 объектов, которые ассоциируются у туристов с этой страной.

Среди достижений чехов — не только Карлов мост и творения эпохи кубизма. В списке оказались также придуманные чехами контактные линзы, бижутерия, пиво, система туристических обозначений, которая используется в Чехии для пеших, велосипедных и прочих маршрутов.

Праздник пива

В городе Пльзень прошел традиционный фестиваль пива.

Были выступления 19 музыкальных коллективов и, конечно, дегустация любимого напитка. Разливали два вида пива: классический лагер и специальное полутемное пиво Master плотностью 13°. Участники кулинарного фестиваля, который прошел параллельно с пивным праздником, предлагали гостям изысканные закуски собственного приготовления в чешских и европейских традициях.

Фестиваль был приурочен ко дню рождения знаменитого пивоваренного завода, которому исполнилось 166 лет. В честь праздника для посетителей были подготовлены ночные экскурсии по Музею пивоварения, специальные прогулки, во время которых предлагали пиво, приготовленное по старинной технологии, — нефильтрованное, созревшее в деревянных бочках. А на бирже пивных предметов посетители, поторговавшись, могли приобрести уникальную пивную кружку или бочку пива.

Год д'Эсте

В будущем году исполняется 95 лет со дня гибели наследника Австро-Венгерской империи эрцгерцога Франца Фердинанда д'Эсте, убитого вместе с супругой в Сараево в 1914 году.

В связи с этой датой Общественный союз чешского района Посазава объявил следующий 2009 год годом д'Эсте. В честь наследника Габсбургов, неразрывно связанного с этим чешским краем, в течение всего следующего года будет проводиться ряд культурных мероприятий. В его рамках с начала марта в бывшей загородной резиденции эрцгерцога — замке в Конопиште откроется экспозиция, посвященная жизни Фердинанда д'Эсте и его семьи. Завершит мероприятия исторический бал в городке Тынци над Сазавой в стиле балов, популярных среди местной аристократии сто лет назад.

Наследник Австро-Венгерской империи Фердинанд д'Эсте был застрелен во время визита в Сербию. Убийство эрцгерцога послужило косвенной причиной начала Первой мировой войны.

Проклятие инков

Выставка под названием "Проклятие золота — 1000 лет золоту инков" откроется на Пражском граде с 1 ноября.

Экспозиция, включающая золотые кубки, маски, украшения и прочие драгоценности из коллекции перуанского клада инков Музея золота в Лиме (Перу), представляется в Чехии впервые и продлится до 31 марта 2009 года. Посетителей ждет знакомство с чудом сохранившимися золотыми предметами культа вымершей цивилизации и быта инкской аристократии. Выставка уже прошла с большим успехом в Германии, где ее посетили 150 тыс человек.

Сергей ИВАНОВ.

Да ведама беларускіх студэнтаў і навукоўцаў...

У 2009 годзе Міжнародны Вышэградскі Фонд рэалізуе спецыяльную праграму для Беларусі. Праграма прапаноўвае беларускім студэнтам і навукоўцам 80 семестраў навучання ў любым дзяржаўным ці прыватным універсітэце краін-удзельнікаў Вышэградскай Групы. Кожны ахвотны можа падаць заяўку на ўдзел у адукацыйных праграмах Master´s ці Post-Master´s (аспірантура) тэрмінам ад 1 да 4 семестраў.

Дадатковая інфармацыя на www.visegradfund.org/scholarships.html.

КАРЫСНЫЯ СПАСЫЛКІ:
Міжнародны Вышэградзкі Фонд:
www.visegradfund.org/
Афіцыйная старонка Фонду: апісанне ўсіх праектаў разам з умовамі ўдзелу, неабходныя дакументы, каляндар актуаліяў, інфармацыя пра Фонд, спасылкі і г.д.

Афіцыйны Партал Вышэградзкай Групы:
www.visegradgroup.eu/
Старонка Вышэградзкай Групы: штодзённа навіны з рэгіёну, каляндар падзеяў, інфармацыя пра кожную краіну-удзельніка Групы, афіцыйныя дакументы і г.д.

Вышэград-пошук:
visegradfind.visegradfund.org/
Онлайн база пошуку партнёраў для праекту

Афіцыйнай мовай Вышэградзкай Групы і Міжнароднага Вышэградзкага Фонду з'яўляецца англійская.

Visegrad Fund

INTERNATIONAL VISEGRAD FUND
Kráľovské údolie 8, 811 02
Bratislava, Slovak Republic
Tel.: +421 259 203 811
Fax: +421 259 203 805
www.visegradfund.org
www.visegradgroup.eu ***(official portal of the Visegrad Group)***

Вышэградзкая Група (таксама вядомая як Вышэградзкая Чацвёрка, у скарачэнні ад англійскай V4) з'яўляецца рэгіянальным саюзам чатырох цэнтральнаеўрапейскіх дзяржаў – Чэшскай Рэспублікі, Рэспублікі Венгрыя, Рэспублікі Польшча і Рэспублікі Славакія.

Стварэнне Групы было ініцыявана так званай Вышэградзкай Тройкай 15 лютага 1991 года на сустрэчы Прэзідэнта Чэхаславакіі Вацлава Гавэла, Прэзідэнта Польшчы Леха Валенсы і Прэм'ер-міністра Венгрыі Юзэфа Анталя. Пасля раздзелу Чэхаславакіі на 2 незалежныя дзяржавы Вышэградзкая Група стала Вышэградзкай Чацвёркай. Сама назва паходзіць ад месца сустрэчы- сярэднявечнага горада Вышэград у паўночнай частцы Венгрыі. Ідэя сустрэчы 1991 году базавалася на сустрэчы высокага ўзроўню, якая праходзіла ў гэтым месцы яшчэ ў далёкім 1335 годзе. Тады вышэградзкі замак гасціў трох палітычных лідэраў рэгіёну- Яна Люксембургскага, караля Багеміі, Чарльза Роберта I, караля Венгрыі і Казіміра III, караля Польшчы. Тая сустрэча стала падмуркам для мірнага існавання і сумеснай эканамічнай палітыкі трох дзяржаў. Галоўная мэта- інтэнсіфікацыя супрацоўніцтва і сяброўства ва ўмовах зьменаў між трыма дзяржавамі- стала галоўным заданнем для сустрэчы саюзнікаў напрыканцы XX стагоддзя. Стварэнне Вышэградзкай Групы у 1991 годзе асноўвалася на прынцыпах узаемнай салідарнасці і агульных каштоўнасцяў, такіх як сучасная прававая дзяржава, парламентарная дэмакратыя і сучасная вольная рынкавая эканоміка. На сённяшні момант Вышэградзкая Група з'яўляецца форумам для супрацоўніцтва і кансультацый чатырох цэнтральнаеўрапейскіх дзяржаў у розных сферах і на розных узроўнях. Рэгулярныя сустрэчы праводзяцца на ўзроўні прэм'ер-міністраў, міністраў замежных спраў, кіраўнікоў дзяржаў, а таксама іншых дзяржаўных органаў. У 2004 годзе чатыры дзяржавы Вышэградзкай Групы сталі членамі Еўрапейскага Саюзу. Пасля дасягнення гэтай ключавой мэты - уваходу краін у еўрапейскія структуры - Вышэградзкая Група пачала распрацоўваць і ажыццяўляць сумесную палітыку ў дачыненні да суседніх дзяржаў, падзеленых калісці „жалезным занавесам" ва Усходняй, Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропе. Прыярытэтам дзейнасці сталі дзяржавы, якія бяруць удзел у Еўрапейскай Палітыцы Дабрасуседства, а таксама дзяржавы за ўсходнімі межамі Групы, такія як Беларусь, Украіна і краіны заходняй часткі Балканаў. Міжнародны Вышэградзкі Фонд быў заснаваны ў 2000 годзе ў якасці адзінай інстытуцыі Вышэградзкай Групы, місіяй якога было фінансаванне розных праектаў у галіне культуры, адукацыі, навуковага абмену, абмену моладдзю, прымежнага супрацоўніцтва і папулярызавання турызму. На дадзены момант дзейнічае 4 праграмы грантаў, 3 адукацыйныя праграмы і творчая праграма, якія рэалізуюцца ў 11 тэрмінах. Галоўнымі ўдзельнікамі грантавых праграм з'яўляюцца няўрадавыя некамерцыйныя арганізацыі, муніцыпалітэты і асобныя грамадзяне. Вышэградзкая Група не мае сакратарыяту, а яе дзейнасць каардынуецца міністрамі замежных спраў. Адзінай інстытуцыяй з'яўляецца Міжнародны Вышэградзкі Фонд. Фонд быў заснаваны урадамі чатырох краін-удзельнікаў 9 чэрвеня 2000 году ў Шціржыне (Чэхія), з'яўляецца міжнароднай арганізацыяй з сядзібай ў Братыславе (Славакія). Галоўнай мэтай Фонду з'яўляецца дзейнасць скіраваная на развіццё больш цеснага супрацоўніцтва краін Вышэградзкай Групы з вялізарным рэгіёнам Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, а таксама заходніх Балканаў. Бюджэт Фонду складае 5 млн еўра і складаецца з узносаў краін-удзельнікаў Групы. З гэтага бюджэту Фонд фінансуе розныя праекты у 11 актуальных тэрмінах. Найвялікшую частку фондавых праграм прадстаўляюць праекты-гранты. Грантавая праграма займаецца праектамі ў галіне культурнага супрацоўніцтва, навуковага абмену, адукацыі, абмена моладдзю, прымежнага супрацоўніцтва і папулярызавання турызму. Грантавым фінансаваннем карыстаюцца з большага муніцыпалітэты, няўрадавыя, некамерцыйныя арганізацыі, прыватныя кампаніі і таксама індывідуальныя грамадзяне краін-удзельнікаў Вышэградзкай Групы. Больш таго, кожны легальны суб'ект ці асобны грамадзянін можа прымаць удзел у праекце Фонда ці супрацоўнічаць з партнёрамі ў краінах Вышэградзкай Чацвёркі. Ад 2007 году Фонд прапануе праграму Вышэградзкіх Універсітэцкіх грантаў (Visegrad University Studies ці Curriculum Program) мэтай якой з'яўляецца развіццё і паляпшэнне універсітэцкіх адносінаў і праграм у вышэградзкім рэгіёне. Больш за тое, Фонд рэалізуе адукацыйныя праграмы не толькі для зацікаўленых асобаў з краін Групы, але і для навучэнцаў з наступных краін: Албанія, Арменія, Азербайджан, Беларусь, Боснія і Герцагавіна, Харватыя, Грузія, Македонія, Чарнагорыя, Расія, Сербія ды Украіна. Ад 2003 году больш за 500 навучальных візітаў рознага ўзроўню было фінансавана Вышэградзкім Фондам. Навучэнцы з краінаў, якія не ўваходзяць у Вышэградзкую Групу, могуць свабодна абіраць дзяржаўную ці прыватную вучэльню (зарэгістраваную ў Міністэрстве Адукацыі) у любой з краін Групы.

АКТУАЛЬНЫЯ ТЭРМІНЫ:

31 студзеня	Адукацыйная праграма (Visegrad Scholarship Program)
15 лютага	Універсітэцкая праграма (Visegrad University Studies Grant) (Curriculum Program)
	Стратэгічная праграма (Visegrad Strategic Program) (срок I.)
1 сакавіка	Малыя гранты (Small Grants)
15 сакавіка	Стандартныя гранты (Standard Grants)
15 мая	Стратэгічная праграма (Visegrad Strategic Program) (срок II.)
1 чэрвеня	Малыя гранты (Small Grants)
1 верасня	Малыя гранты (Small Grants)
10 верасня	Творчая праграма (Visegrad Artist Residencies)
15 верасня	Стандартныя гранты (Standard Grants)
1 снежня	Малыя гранты (Small Grants)

МАЙ НА ЎВАЗЕ

Рэзка даражэюць лекі

Канцэрн "Белбіяфарм" узгадніў з Мінэканомікі павелічэнне рознічных коштаў на 64 найменні беларускіх медпрэпаратаў, паведаміў на прэс-канферэнцыі старшыня канцэрна "Белбіяфарм" Міхаіл Чарапок.

"Вядзецца праца з Мінэканомікі па выпраўленні сітуацыі з коштамі. Па 64 пазіцыях будуць павышаны кошты", — сказаў М.Чарапок.

Паводле яго слоў, да прыняцця рашэння аб павышэнні коштаў стратным быў выпуск 138 з 550 найменняў лекавых сродкаў, якія вырабляюцца прадпрыемствамі канцэрна.

Неабходнасць павышэння коштаў на лекавыя сродкі ён тлумачыць рэзкім павелічэннем кошту імпартных субстанцый, з якіх вырабляюцца медпрэпараты. У прыватнасці, кошт імпарту кітайскіх субстанцый пасля Алімпіяды вырас у 2 разы, паколькі перад яе правядзеннем была скарочана колькасць вытворцаў.

Паводле слоў чыноўніка, негатыўна на эфектыўнасці гаспадарчай дзейнасці беларускіх фармпрадпрыемстваў таксама адбіваецца рост кошту энерганосьбітаў.

"Міністэрства аховы здароўя падтрымлівае пазіцыю канцэрна "Белбіяфарм", — дадаў ён.

ТЫМ ЧАСАМ

Айчынных лекаў штогод беларусы купляюць болей

Прырост продажу лекавых сродкаў айчыннай вытворчасці ў аптэчнай сетцы РУП "Белфармацыя" штогод складае каля 20%.

Паводле інфармацыі генеральнага дырэктара прадпрыемства Ігара Кавальчука, у 2007 годзе ў дзяржаўных аптэках рэалізоўвалася 569 найменняў медпрэпаратаў беларускай вытворчасці, у 2008-м — 656. На 2009 год заяўка складае 799 найменняў.

Сёлета па праграме імпартазамяшчэння ў аптэках рэалізуецца 20 найменняў лекаў, сярод якіх антыбіётыкі чацвёртага пакалення, прэпараты для лячэння анкалагічных захворванняў, сучасныя супрацьгрыбковыя сродкі і іншыя. Паводле даных І.Кавальчука, удзельная вага беларускіх лекаў у аптэках складае 30%, і гэты паказчык штогод расце на 2—3%.

Паводле слоў намесніка дырэктара РУП "Цэнтр экспертыз і выпрабаванняў у ахове здароўя" Аляксандра Шаракова, у Беларусі ў мінулым годзе было забракавана 0,7% лекавых сродкаў, што паступаюць на ўнутраны рынак, прычым толькі трэць з іх — беларускай вытворчасці. *"У Беларусі крытычнага браку, які ўплываў бы на здароўе чалавека, не было",* — падкрэсліў спецыяліст.

Інвестары задумаліся

З-за сусветнага фінансавага крызісу патэнцыяльныя інвестары прыпынілі перамовы з Барысаўскім заводам медыцынскіх прэпаратаў.

Пра гэта на пасяджэнні "круглага стала", прысвечанага вынікам і перспектывам развіцця фармацэўтычнай галіны Беларусі, паведаміў дырэктар прадпрыемства Аляксандр Фандо. Паводле яго слоў, перамовы аб магчымых інвестыцыях прыпынены на два тыдні.

А.Фандо нагадаў, што 1 снежня 2008 года завод, згодна з рашэннем урада, павінен акцыянавацца. *"Да прадпрыемства выказалі цікавасць пяць вядомых фармацэўтычных кампаній, у тым ліку з ЕС і Індыі. Гаворка аб куплі доляў акцый з імі пакуль не вялася, на першым этапе акцыянавання 100% акцый будуць належаць дзяржаве",* — зазначыў дырэктар. Ён падкрэсліў, што *"прадпрыемства зацікаўлена ў тым стратэгічным інвестары, які не толькі б уклаў сродкі ў мадэрнізацыю вытворчасці, але і адкрыў новыя рынкі збыту і прапанаваў вырабляць вядомыя брэнды, каб іх можна было рэалізаваць як на ўнутраным, так і знешнім рынках".*

Кіраўнік прадпрыемства паведаміў, што барысаўскі завод цікавяць у якасці інвестара фармацэўтычныя кампаніі, што маюць абарот не менш за некалькі мільярдаў долараў. *"Мы спадзяёмся, што перамовы будуць мець працяг",* — рэзюміраваў А.Фандо.

Марына НОСАВА.

ПРОБЛЕМА

Родители «дарят» почки детям

В Беларуси третий год выполняются пересадки почки от живых родственников. Медики признаются, что к развитию такого вида трансплантации их подтолкнула безысходная ситуация: в стране катастрофически не хватает донорских органов.

В Европе за донорским органом летают в другие страны, в Беларуси — не могут доставить из соседней клиники

Ради спасения жизни близкого человека мы согласны на многое. Например, отдать почку 25-летнему сыну, который трижды в неделю "чистит" кровь при помощи гемодиализа, поскольку больные почки не справляются, но и это лечение уже не помогает, и врачи, опуская глаза, говорят: помочь может только пересадка, а в Республиканский центр нефрологии и почечнозаместительной терапии месяцами не поступает ни одного донорского органа...

Проблема донорства в трансплантации — международная. "Листы ожидания" есть во всех странах. Даже в тех, где счет подобных операций идет на десятки тысяч. Но в Беларуси возникла катастрофическая ситуация.

В 2005 году в нашей стране было выполнено только 8 (!) пересадок почки. В 2007 году эту статистику удалось улучшить: погибшие спасали жизни живым 18 раз. За 6 месяцев этого года удалось выполнить 16 пересадок почки и шесть — печени. Причем первую операцию по пересадке печени наши врачи провели только 2 апреля этого года.

Однако, анализируя опыт европейских стран, белорусские трансплантологи пришли к выводу: в Беларуси каждый год можно получать от 60 до 250 реальных донорских органов. А значит, спасти чьи-то жизни... Развитие трансплантологии, считают специалисты, тормозят сами медики, пассивная позиция региональных больниц. Главный внештатный трансплантолог Минздрава Анатолий Усс приводит такую статистику. В прошлом году о наличии потенциального донора в координационный центр сообщили только пять клиник страны. 28 раз 5-я Городская больница Минска, 29 раз — 9-я Клиническая больница Минска, 7 раз — Минская областная больница, всего лишь два звонка поступило из Больницы скорой медицинской помощи Минска и один — из Могилевской областной клинической больницы.

— Региональные больницы практически не участвуют в решении проблемы нехватки донорских органов, хотя более 75 процентов больных, нуждающихся, например, в трансплантации почки, проживают за пределами Минска, — дополняет своего коллегу руководитель Республиканского центра нефрологии и почечнозаместительной терапии Олег Калачик.

К слову, в Евросоюзе разрешен обмен донорскими органами даже между странами. Там функционирует система "Евротрансплант": если в стране не находится подходящих реципиентов, полученный орган могут предложить другой стране Евросоюза. В Беларуси донорский орган не могут привезти из соседней клиники.

"Не забирайте свои органы на небо"

Первая пересадка почки в Беларуси была выполнена в далеком 1970 году академиком Николаем Савченко на базе 4-й Клинической больницы. Но за более чем 30 лет белорусским трансплантологам не удалось выполнить даже одной тысячи таких операций (по последним данным эта цифра составляет 924 операции). В Италии, например, только в год проводится более трех тысяч трансплантаций.

Но в Италии, в отличие от нашей страны, проблема трансплантологии уже давно стала общенациональной. Едва ли не каждый год тамошний Национальный центр трансплантологии проводит всевозможные опросы населения. Например, два года назад медики поинтересовались, готовы ли итальянцы, умирая, пожертвовать свой орган для спасения чьей-то жизни. И что вы думаете? 70 процентов взрослого населения Италии ответили утвердительно: они готовы стать донорами. О проблеме донорства там говорят и пишут постоянно. Не только в клиниках, но и в журналах, газетах там можно встретить плакаты типа "Кто согласен на донорство, тот любит жизнь", "Не забирайте свои органы на небо".

Что сделало белорусское правительство для того, чтобы люди сами давали согласие на посмертное донорство или же родственники умершего не были категорически против изъятия у него органов ради спасения чьей-то жизни? Кто-нибудь из вас, уважаемые читатели, стал когда-нибудь участником опроса о проблемах трансплантологии?

Только цифры

Несколько лет назад американские ученые из США рассчитали потребность в трансплантации органов на 1 миллион населения. Согласно исследованию, на миллион населения в среднем надо выполнять 74,5 пересадки почки, 67,4 — сердца, 59,1 — печени, 13,7 — поджелудочной железы и 13,7 — трансплантаций легкого.

Если эту статистику применить к Беларуси, наши специалисты как минимум должны выполнить 600 пересадок сердца, 700 — почки, 500 — печени и т.д. Значит, теоретически — до 2,5 тысячи пересадок в год. Если даже выполнять десятую часть операций, то получается 250 в год...

Сегодня пересадка почки — единственная возможность продлить жизнь 424 белорусам. Но в любой момент этот список может пополниться новыми пациентами, потому что еще 1780 больным помогает жить диализотерапия. В "листе ожидания" на пересадку печени — 54 человека. Что касается пересадки сердца, то ее наши кардиохирурги планируют провести в следующем году. Электронная база пациентов, которым необходима пересадка сердца, только формируется. На сегодняшний день

полностью обследованы 18 пациентов, но количество этих больных постоянно увеличивается.

Многие чиновники, когда речь заходит о трансплантологии, говорят, что, мол, эта отрасль медицины — затратная. Медики опровергают это мнение. Да, пересадка органов — дорогостоящая операция. Специалисты даже подсчитали, что первые 10 операций по пересадке сердца обойдутся белорусскому бюджету в 1,2 миллиона долларов. Но если этих больных не оперировать, то лечение, которое они принимают годами, обойдется государству в еще большую копейку. Например, уже через три года, если так можно сказать, окупается операция по пересадке почки. При этом не надо забывать, что чаще в трансплантации органов нуждаются люди трудоспособного возраста, нередко пересадка становится единственным шансом выжить для несовершеннолетних детей. Как ни кощунственно это звучит, но наша жизнь устроена так, что порой чья-то смерть, которую уже невозможно предотвратить, может послужить спасению жизни другого человека.

Например, в Беларуси в 50 процентах случаев почка пересаживается реципиентам в возрасте 30—35 лет. Пятилетняя выживаемость после пересадки почки составляет почти 90 процентов, костного мозга — 70 процентов, печени — 80 процентов. Причем, говорят ученые, чаще всего наблюдается такая картина: если пациент с пересаженной почкой выжил в течение года, то вероятность летального исхода в дальнейшем составляет только 2 процента.

— Около 60 процентов наших пациентов, — говорит Олег Калачик, руководитель Республиканского центра нефрологии и почечнозаместительной терапии, — после успешной трансплантации возвращаются к посильному труду, некоторые получают новое образование. А две пациентки с пересаженной почкой даже стали мамами.

Кстати, и эксперты ВОЗ подсчитали: если из года в год в клинике выполняется не менее сотни трансплантаций, тем лучше результаты, меньше длительность пребывания больного, а значит, и в разы сокращается стоимость лечения.

Что говорит закон

В 1997 году в Беларуси был принят Закон "О трансплантации органов и тканей". В нем оговаривались все критерии смерти мозга, процедура ее констатации и другие юридические аспекты. Но не было четкой формулировки относительно системы донорства. В прошлом году в закон были внесены поправки. Теперь в нашей стране, как и во многих европейских странах — Италии, Бельгии, Франции, Испании, Швеции и других, закреплена модель "презумпции согласия", которая исходит из того, что человек при жизни изначально согласен быть донором в случае своей смерти. То есть он становится потенциальным донором, если не выразил свою волю при жизни (не сказал ни да, ни нет) и на момент смерти в клинике отсутствуют его родственники.

Специалисты говорят, что именно презумпция согласия на забор органов после смерти привела к стабильному росту количества трансплантаций во многих европейских странах. Белорусские трансплантологи надеются, что принятие такой модели даст толчок развитию трансплантологии и в Беларуси.

Безусловно, эта проблема настолько деликатная, что даже после поправки в закон споры и дискуссии будут продолжаться. Много ли белорусов составляют подобные завещания — отдать свои органы для трансплантации в случае смерти или "забрать на небеса"? А как поступить родственникам? Легко ли принять решение, когда в больнице умирает твой близкий, порой самый дорогой человек? Легко ли дать согласие на то, чтобы у него забрали органы для трансплантации? И нет возможности посмотреть в глаза умирающему ребенку или молодому человеку, который ждет пересадки органа и очень надеется на спасение...

Ольга ГРИНЕВИЦКАЯ.

МНЕНИЕ

Юрий Островский:

«Даже от соседней Литвы в трансплантологии мы отстаем, но, думаю, этот разрыв будет быстро преодолен»

На прошлой неделе состоялось значимое событие для всех трансплантологов Беларуси. В Минске прошла международная научно-практическая конференция, которая собрала многих ведущих европейских трансплантологов. На форум приехал даже известный немецкий врач Нойхаус Петер, прославившийся тем, что за одну операцию пересадил сразу 9 органов!

— Это уже вторая международная конференция, — поделился своими впечатлениями от конференции Юрий Островский, известный кардиохирург, возглавивший бригаду врачей, которые проведут в Беларуси первую пересадку сердца. — Но это было еще в советские времена и тогда в Беларуси выполнялись только операции по пересадке почки. Сегодня у отечественной трансплантологии наметились такие существенные подвижки и успехи, что к нам приехали известные трансплантологи

Германии, Англии, России, Литвы. Сейчас мы уже обсуждаем не столько перспективы развития белорусской трансплантологии, сколько реальные операции, которые выполняются в нашей стране. Уже идет обмен мнениями между нами и нашими зарубежными коллегами, заключаются договоры по различным направлениям органной и клеточной трансплантологии, что очень сильно стимулирует процесс развития отечественной трансплантологии. Речь идет о паритетном участии в процессе улучшения результатов трансплантации. Нам, конечно, многому надо учиться, но, например, по клеточной трансплантации белорусские специалисты преуспели значительно и готовы поделиться своими достижениями.

Конечно, надо признать, что, например, даже от соседней Литвы в трансплантологии мы отстаем прилично. Но, думаю, этот разрыв будет быстро преодолен. Уже сегодня мы выполняем пересадки почки, печени, костного мозга. В следующем году пересадим сердце. В перспективе — пересадка поджелудочной железы. В стране вкладываются большие средства в область трансплантологии, уделяется большое внимание подготовке кадров, в следующем году будет открыт Республиканский центр трансплантологии. И это оправдано, потому что трансплантация для многих пациентов — единственная возможность спасти жизнь.

МЕДСПРАВКА

Женщины чаще страдают депрессиями, чем мужчины

По данным официальной статистики, пять с половиной процентов белорусов страдают психическими заболеваниями. Но врачи-психиатры убеждены: реально таких больных в разы больше, их число в нашей стране может достигать даже одного миллиона.

— Сегодня психиатрия среди приоритетных направлений в медицине занимает в Беларуси неподобающе низкое место, — заявил на встрече с журналистами заведующий кафедрой психиатрии и наркологии БелМАПО Роман Евсегнеев. — *Это сложилось исторически, когда наличие болезни замалчивалось. Со временем обнаружилось, что большинство болезней не психического, а невротического характера, и они хорошо лечатся.*

Реалии сегодняшнего дня таковы: за последние пять лет количество обращений за помощью к психиатрам увеличилось едва ли не вдвое. В 2005 году первоначальное заболевание медики диагностировали в 30.794 случаях, в 2007 году — в 48.228.

К слову, по словам психиатра, женщины в 2 раза чаще болеют депрессиями, тревожными и невротическими расстройствами, чем мужчины. Только такой диагноз, как шизофрения, медикам доводится ставить в равной степени как пациентам-мужчинам, так и женщинам. А вот умственная отсталость и эпилепсия чаще наблюдаются среди мужчин.

Роман Евсегнеев убежден: выявление большей численности психических заболеваний не является отрицательной тенденцией. Просто люди стали больше доверять врачам-психиатрам и психотерапевтам.

К слову, не так давно министр труда и соцзащиты Владимир Потупчик сообщил журналистам, что в интернатах психоневрологического профиля существует дефицит мест. Особенно это касается столицы. Роман Евсегнеев уточнил: психиатрических коек в стране действительно с каждым годом становится меньше, не возрастает количество койкомест и в дневных стационарах. Но проблема дефицита мест не в этом, а, по словам Романа Евсегнеева, "в низкой духовности людей".

— *Нередко молодые люди отдают своих больных родителей в интернат,* — замечает психиатр. — *В 70% случаев госпитализация не связана с основным психическим заболеванием, чаще это следствие социальных проблем в быту, семье, конфликтные ситуации и т. д. А это уже проблемы общества...*

В Беларуси, к слову, работает только 240 психиатрических кабинетов для взрослых и 78 — для детей. Не открывается больше кабинетов в первую очередь потому, что не хватает высококвалифицированных специалистов.

Каждый год медико-психологический факультет Гродненского университета выпускает 60—65 врачей. В этом году выпуск был самый многочисленный — из стен факультета вышло 100 дипломированных специалистов. Но проблему это все равно не решает.

Не привлекает медиков специальность "психиатрия" еще и потому, что начинающий врач, которому, согласитесь, приходится работать с непростыми заболеваниями, имеет заработную плату в размере всего лишь 340 тысяч рублей. *"Врачи с категорией зарабатывают чуть больше,* — уточняет Роман Евсигнеев. — *Но разница эта составляет не более двух минималок".*

Галина ЕФИМОВА.

ЭПІКРЫЗ

Разам супраць суіцыдаў

Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь і Генеральная пракуратура будуць супрацоўнічаць у сферы прафілактыкі суіцыдаў.

"Для вывучэння прычын, што падштурхнулі людзей на самазабойства, — заявіў галоўны псіхіятр Міністэрства аховы здароўя Павел Рынкоў, — *пракуратура па просьбе Міністэрства аховы здароўя будзе прадастаўляць нам копіі матэрыялаў пракурорскіх расследаванняў па справах, звязаных з суіцыдамі, а таксама перадсмяротныя запіскі людзей, якія звялі рахункі з жыццём".*

Паводле інфармацыі Міністэрства аховы здароўя, за сем месяцаў 2008 года ў Мінску было здзейснена 136 самазабойстваў. Гэта 7,5 выпадку на 100 тысяч насельніцтва. У Беларусі за гэты перыяд зарэгістравана 1685 суіцыдаў (17,4 выпадку на 100 тысяч). У 2007 годзе ў Беларусі было здзейснена 2666 самазабойстваў (27,5 выпадку на 100 тысяч). У Мінску за гэты перыяд пайшлі з жыцця па ўласнай волі 216 чалавек, што склала 12 выпадкаў на 100 тысяч насельніцтва.

Алена СПАСЮК, БелаПАН.

СИТУАЦИЯ

Чем аукнется решение Нобелевского комитета?

Давнишний скандал вокруг авторства открытия ВИЧ, погашенный в начале 1980-х , может вспыхнуть снова.

Нобелевская премия 2008 года в области физиологии и медицины присуждена сразу трем ученым. Половинка премии достанется 72-летнему немцу Харальду цур Хаузену за открытие вируса папилломы человека как причины рака шейки матки у женщин. Вторая часть премии уедет во Францию. Номинантами стали 61-летняя Франсуаза Барре-Синусси и 76-летний Люк Монтанье за открытие вируса иммунодефицита человека (ВИЧ). И это решение, несомненно, по мнению многих ученых, вызовет бурю эмоций, особенно в США.

Российская газета "Известия" напоминает, что вирус СПИДа в 1983 году был практически одновременно открыт и в Институте Пастера, где тогда работал нобелевский лауреат 2008 года Люк Монтанье, и в Национальном институте рака США профессором Робертом Галло. Позже образцы вирусов французы послали американцу. А когда тот запатентовал первый тест на обнаружение вируса, обвинили его в присвоении результатов их работы.

Возник международный скандал, который пришлось тушить властям. Президенты Рональд Рейган и Жак Ширак подписали специальный меморандум, согласно которому доходы от патента на СПИД-тест поделили поровну. Но отголоски спора долго аукались по обе стороны Атлантики. И вот теперь Нобелевский комитет подлил масла в давно затухший огонь. Ведь Роберт Галло уже дважды номинировался на премию, но так и не получил ее.

Вполне возможно, что присуждение премии разожжет азарт и тех ученых, которые давно и активно борются с самой идеей роли вируса иммунодефицита в развитии эпидемии СПИДа и утверждают, что, мол, никакого СПИДа нет, а все это раздуто фирмами, производящими лекарства.

Игорь ЗАЛЕССКИЙ.

Народная Воля http://www.nv-online.info
17 КАСТРЫЧНІКА 2008 г.

ЧУЛІ?

Міліцыянерам выплаты за званні павысяць амаль у 3 разы

Савет міністраў Беларусі прыняў рашэнне аб павышэнні амаль у 3 разы выплат за званне супрацоўнікам міліцыі.

"У сярэднім сяржанту міліцыі толькі за званне будзе налічвацца каля 150 тысяч беларускіх рублёў штомесяц. Далей па нарастаючай — чым вышэй званне, тым больш выплата. Напрыклад, палкоўнік міліцыі штомесяц будзе мець дадатак да заробку ў памеры больш за 600 тысяч", — паведамілі ў ГУУС.

Ніхто не супраць таго, каб у міліцыянераў былі высокія заробкі. Але не толькі яны і іх дзеці есці хочуць...

Юрый Бандажэўскі зарэгістраваў у Літве рух у абарону рэпрэсаваных

У Літве зарэгістраваны грамадскі рух у абарону рэпрэсаваных у Беларусі, паведаміў БелаПАН адзін з яго заснавальнікаў прафесар Юрый Бандажэўскі.

Паводле яго слоў, заснавальнікамі руху выступілі прадстаўнікі літоўскай грамадскасці, буйныя прадпрымальнікі і юрысты.

Вучоны ўпэўнены, што такое супрацоўніцтва беларусаў і літоўцаў "дасць плён". *"Мы будзем дапамагаць усім беларускім грамадзянам, хто змагаецца за свае правы. Такая дапамога вельмі важная, бо ў Беларусі няма эфектыўнага інструменту абароны правоў чалавека"*, — сказаў Ю.Бандажэўскі. Паводле яго слоў, у хуткім часе заснавальнікі руху ўстановяць кантакты з афіцыйнымі міжнароднымі структурамі, каб мець магчымасць эфектыўна дапамагаць тым, хто мае патрэбу ў абароне.

"Справа ў тым, што любое ўшчамленне правоў чалавека з'яўляецца рэпрэсіямі, вось чаму мы будзем аказваць любую, у тым ліку маральную, матэрыяльную і юрыдычную дапамогу тым, хто ў ёй мае патрэбу", — сказаў ён.

Вучоны з Гомеля, доктар медыцынскіх навук Юрый Бандажэўскі, аўтар даследаванняў аб уплыве малых доз радыяцыі на арганізм чалавека, шэсць гадоў правёў у турме па абвінавачванні ў атрыманні хабару. Сваю віну ён не прызнаў, заявіўшы, што беларускія ўлады такім чынам расправіліся з ім за яго навуковую дзейнасць.

БелаПАН.

ПАМЯЦЬ

Мы пра іх яшчэ пачуем!

Днямі ў Вільнюсе, у Таварыстве беларускай культуры адбылася цікавая імпрэза-прэзентацыя дзвюх кніг: адна — **"МАЁ ПАДАРОЖЖА Ў РЫМ"** Мар'яна Пецюкевіча, другая — **"НАШЧАДАК КРЫВІЧОЎ"** (партрэт слыннага беларускага патрыёта Адольфа Клімовіча) маладзечанскага краязнаўцы, бібліяфіла Міхася Казлоўскага. На імпрэзу ў ТБК завіталі і вучні віленскай беларускай школы імя Ф.Скарыны.

...Выдавецкая дзейнасць нашага таварыства пачалася з выхаду ў свет першай кнігі М.Пецюкевіча "У пошуках зачараваных скарбаў", пазней выйшлі іншыя, у тым ліку і "Трагічныя ніткі лёсу беларускага патрыёта".

"Маё падарожжа ў Рым" — вельмі змястоўнае, па-мастацку апісанае вандраванне па Вечным горадзе. Тут шмат увагі надаецца святарам беларускага паходжання, якіх лёс закінуў у далёкую Італію (прыкладам, у XVI стагоддзі Францішка Скарыну) і якія пакінулі багатую духоўную спадчыну нашчадкам.

На імпрэзу прыехалі ганаровыя госці — з Італіі дачка М.Пецюкевіча Марыля, дзякуючы матэрыяльнай і маральнай дапамозе якой выйшлі кнігі бацькі. Цяпер імі могуць карыстацца даследчыкі духоўнай спадчыны этнографа. Калісьці, яшчэ малечай, яна паспела перажыць ссылку бацькі ў Варкуту, дзе ён адбываў пакаранне за сваю беларускасць. Потым запісала яго ўспаміны. Жывы голас чалавека, якога ўжо няма, гучаў на імпрэзе... Мы пачуем яго яшчэ не раз, бо ў 2009 годзе будзе адзначацца юбілей Віленскай беларускай гімназіі, дзе меў гонар вучыцца і Мар'ян Пецюкевіч.

Вядомы беларускі паэт-песеннік Уладзімір Пецюкевіч (ён — племяннік Мар'яна Пецюкевіча) і яго жонка Аксана прыехалі на прэзентацыю з Мінска. Вядомая даследчыца з Польшчы Алена Глагоўская прычынілася да выхаду кніжак М.Пецюкевіча ў Беластоку...

У тыя ж дні сябры Таварыства беларускай культуры ў Вільні разам з дачкой слыннага беларускага дзеяча ў Заходняй Беларусі і Польшчы Мар'яна Пецюкевіча Марыляй наведалі яго родныя мясціны на Беларусі. У Браславе пабывалі ў краязнаўчым музеі, у экспазіцыях якога ёсць матэрыялы, прысвечаныя яе бацьку. Хвалюючым і запамінальным момантам было наведванне роднай вёскі М.Пецюкевіча Цяцерак. Давялося сустрэць людзей, якія яго памяталі ці чулі аб выдатным, але малавядомым на Бацькаўшчыне чалавеку. На вясковых могілках у Барадзенічах, дзе спачываюць продкі сямейства Пецюкевічаў, наведвальнікі ўбачылі некалькі надпісаў на надмагільных помніках на беларускай мове. Большасць з іх зроблена апошнім часам. Значыць, у Беларусі яшчэ не ўсе забылі сваю мову...

Святым абавязкам падарожнікі палічылі наведванне на Шаркоўшчыне магілы патрыёта Беларусі ксяндза Зянона Якуця, які шмат цярпеў ад польскіх уладаў за сваю беларускую дзейнасць.

Надзвычай цёпла прыняла гасцей у Германавіцкім музеі Ада Райчонак. Аб гэтай незвычайнай жанчыне можна расказваць і расказваць. У адной вёсцы яна адна стварыла тры музеі! Тут вядзецца велізарная праца па захаванні беларускасці. Спадарыня Ада была адной з першых ля вытокаў вяртання імя Язэпа Драздовіча ў беларускую культуру, стала адным са збіральнікаў і захавальнікаў яго спадчыны, кожны год ладзіць тут мастацкія пленэры. Запамінальнай была і сустрэча з вядомым краязнаўцам Кліменціем Кажаном, які вывучае гісторыю роднага краю.

Адчуваючы цікавасць да асобы Мар'яна Пецюкевіча, падарожнікі перадавалі людзям ягоныя кнігі, каб яны маглі пазнаёміцца з дзейнасцю непахіснага патрыёта Бацькаўшчыны.

...А падчас прэзентацыі кнігі Міхася Казлоўскага пра паплечніка М.Пецюкевіча — Адольфа Клімовіча — перад прысутнымі паўстала яшчэ адна постаць адданага сына Беларусі, лёс якога звязаны з Вільняй.

Ёсць перакананасць, што годныя, але пакуль яшчэ далёка не ўсім вядомыя імёны выдатных беларусаў будуць ушанаваны на Бацькаўшчыне, што мы пра іх яшчэ пачуем. Бо пакуль жыве памяць аб нашых продках, жыве Беларусь!

Леакадзія МІЛАШ,
Алесь АДАМКОВІЧ.
г.Вільнюс.

ПРОИСШЕСТВИЕ

Дикие кабаны напали на женщину

В центральной части Мозыря у остановки общественного транспорта появилось небольшое стадо диких кабанов из 4—5 особей, которые сбили с ног женщину, сообщили корреспонденту БЕЛТА в Мозырском районном территориально-медицинском объединении.

С черепно-мозговой травмой мозырянка была доставлена в отделение травматологии. По словам женщины, она ожидала транспорт, когда дикие животные выбежали прямо на остановку. Кабан толкнул ее в ноги, из-за чего она упала, ударившись головой об асфальт.

В медицинском учреждении отметили, что подобных случаев в их практике еще не было.

ВОЗВРАЩАЯСЬ К ТЕМЕ

«ЧП», всколыхнувшее Национальный драматический театр имени Янки Купалы, вышло далеко за рамки одного творческого коллектива. И это не случайно. Давно назрела необходимость глянуть шире и глубже на те проблемы, которые криком кричат в сфере искусства.

Чтобы читатели «Народной воли» могли активно включиться в обсуждение злободневных вопросов жизни театральных коллективов, редакция решила ознакомить их с полным текстом письма президенту Республики Беларусь известной актрисы Елены ИВАННИКОВОЙ и небесспорной статьей независимого драматурга и режиссера Николая ХАЛЕЗИНА.

Из театра ушла... жизнь

Открытое письмо Президенту Республики Беларусь Александру Лукашенко

Я хочу говорить с Вами, господин Президент. О чем? О том, что страна ищет свой путь, о том, что в стране растет странная и непонятная мне молодежь, о том, что столица хороша, очень хороша, но я актриса, и для меня ближе всего никому непонятная и многим важная тема — театр!

Вы были у нас в театре имени Янки Купалы на спектакле Раевского "Князь Витовт". Вам не понравилось? Верно? Не волнуйтесь — очень многим людям спектакль не понравился. Но магия сцены, ее "волшебство" всегда заставляют чувствовать уважение и трепет, и первая мысль, которая приходит в голову — может, я чего-то не понимаю? А не надо понимать, поверьте! Надо сопереживать, сочувствовать. Нечему было? Ничего не тронуло? Не волнуйтесь, никого, абсолютно никого не тронул этот псевдоисторический материал.

Дальше была "Черная панна Несвижа" и, наконец, госзаказ "Ядвига". Трилогия, как говорит наш режиссер. Скажите мне, господин Президент, кто конкретно заказал спектакль "Ядвига"? Почему я спрашиваю? Да ведь десятки миллионов потрачены!!! Потрачены на посредственную пьесу, которую переписывали всем театром, из которой получился посредственный спектакль. Но этого бы не было, не будь госзаказа, т.е. Министерство культуры выступило ходатаем перед государством, выпросило десятки миллионов рублей на заведомо неталантливую пьесу? Почему? Специально? Или там нет компетентных людей, способных оценить художественную ценность пьесы? В чем дело?

Теперь еще поговорите со мной, господин Президент, о Министерстве культуры. Ну, пожалуйста!

Министерство культуры уверяет Вас, господин Президент, что дело в деньгах? Не верьте. Главные составляющие успеха — это талантливая пьеса, талантливый режиссер, талантливые актеры и возможность говорить о том, что по-настоящему волнует. И еще. Не вкладывайте деньги в мерзость запустения, сначала расчистите "авгиевы конюшни", созданные Минкультом.

В 1997 году коллегия вышеупомянутого министерства в своем постановлении о ситуации в театре имени Я.Купалы сделала следующие выводы: *"Характерными признаками сегодняшнего творческого облика театра все больше становится случайность в выборе репертуара, недостаток взвешенных решений по постановке спектаклей, приглашение не самых лучших режиссеров и сценографов, не оправдан перенос студенческих работ на академическую сцену, долгий простой штатной режиссуры. В театре резко снизилась заполняемость зрительного зала, нерационально и неэффективно используется большой творческий потенциал труппы"*. Прошло более десяти лет, и знаете, господин Президент, потенциал труппы не только не использован, он уничтожен... Как? Ни одного актера нашей труппы не устраивает невнятная политика руководства театра. Актеры, когда-то ярко заявившие о себе, выявившие на сцене театра огромное дарование, 15—20 лет не выходят на сцену в новых ролях. Да и нечего им больше на ней делать! Актер говорит с людьми через автора пьесы и постановщика, а самые лучшие актеры нашего театра не находят в театре ни достойной пьесы, ни достойной режиссуры! А знает ли об истинном положении вещей в нашем театре Министерство культуры? Нет? Тогда зачем оно? А если знает? Тогда почему все так, как есть?

С 1997 года положение только ухудшилось. И помощи от министерства нет. А она нужна первой сцене государства! Нет, не в извечном финансировании дело. Дело в том, что из театра ушла творческая атмосфера, ушла жизнь! Зрители с недоумением

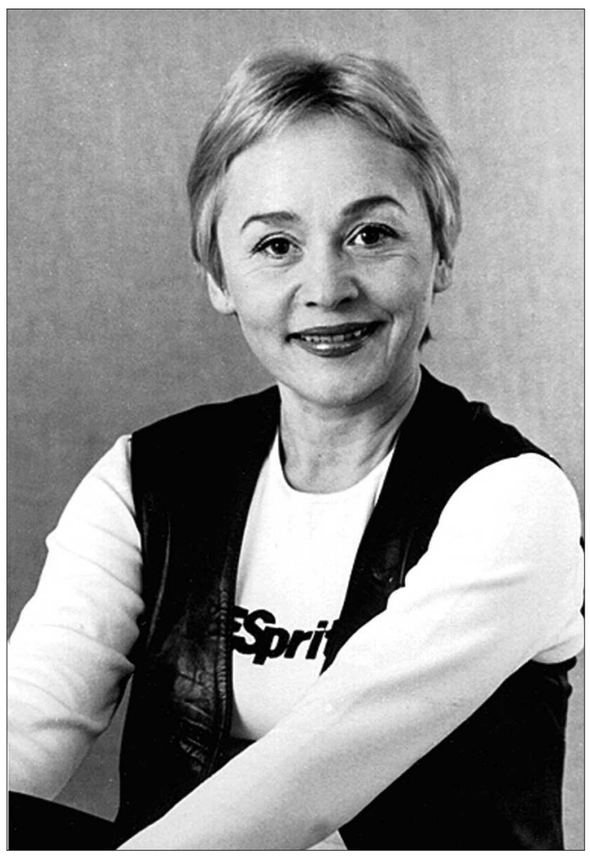

покидают зал с мыслями: наверное, я не дорос, не понимаю ничего в искусстве. Ни холодно, ни жарко? Совершенно верно. Нам, актерам, тоже пресно от большинства наших спектаклей. Хочется после иного спектакля сказать зрителю: простите, мы вас обманываем, это давно не театр и подавно не искусство! А Министерству культуры нравятся наши достижения! Мы выпускаем заведомо плохую продукцию, а в министерстве не находится здравомыслящих людей, способных дать адекватную оценку нашим "произведениям". Вот и приходится мне беспокоить Вас, господи Президент, Вы уж простите. Около вашей резиденции в центре города гибнет первая сцена Беларуси, гибнет ее труппа, разоряется золотой фонд государства. Молодые актеры уходят на полставки и пытаются реализовать себя, т.е. свой талант, на стороне и не в погоне за деньгами. Это и Светлана Зеленковская, и Александр Молчанов, и Анна Хитрик. Из Академии искусств неохотно идут в наш театр самые яркие студенты, понимая, что расти в театре им не придется, искусства, о котором говорили им в академии, в нашем театре нет.

Вы спросите, что мы делаем? Мы, труппа? И справедливо спросите. А вот что: мы приходим к руководству нашего театра и просим самостоятельной работы. Многие согласны работать ночами, нужно только разрешение работать. Но в ответ мы слышим: нет денег, репертуар сверстан на три года вперед и т.д. и т.п. Но если какие-нибудь самостоятельные работы недипломированных режиссеров (спектакли Н.Пискаревой и В.Павлютя) вдруг увидят свет, заслужат благодарность и радость публики, то это не благодаря художественному руководителю театра, а вопреки ему. Скажу еще, что не благодаря, а вопреки руководству нашего театра проявился талант и ум режиссера А.Гарцуева. Художественный руководитель нашего театра не воспитал ни одного ученика. А потому, что "после нас хоть потоп". И это не беспокоит Министерство культуры? Итак, большая и самая энергетическая часть труппы двадцать лет полноценно не реализовывается на сцене, инициатива пресекается на корню, выпускаются недостойные спектакли. А Министерство культуры в курсе? Ничего удивительного, что министр не пришел на открытие сезона первой сцены? Ему это неинтересно!

Уважаемый господин Президент! Национальный Академический театр имени Я.Купалы действительно может быть гордостью нашего государства. В некогда бывшем Советском Союзе театр имени Я.Купалы входил в пятерку так называемых внекатегорийных театров Союза. Он с легкостью соперничал с Московским Художественным театром, Малым театром, Ленинградским Большим драматическим театром и Киевским театром имени И.Франко. Вот пять театров, которые представляли Советский Союз за рубежом и составляли золотой фонд культуры великой страны. И наш театр в этом списке! А ведь театр поднимал престиж Беларуси на высоком международном уровне. То глубокое уважение и даже трепет, с которым московские газеты писали о нашем театре, в прошлом. Ангажированная местная критика пишет хвалебные статьи, политика Министерства культуры — "абы тихо", а в результате в театре "мерзость запустения".

Все мерзостно,
что вижу я вокруг...
Да жаль тебя покинуть,
милый друг...

Эти строки прекрасного сонета Шекспира как нельзя лучше объясняют, почему мое поколение все еще живет в театре и не бросает его совсем. Да ведь в нем наша кровь, наши слезы, наши личные завоевания и наша "семья". И если ты призван служить народу, это крест, который не ты выбираешь... В этом театре мы учились любить, страдать, смеяться и смешить. Мы учились жить, и наши сердца остались на этой некогда первой сцене Беларуси.

Чего же я жду от Вас, господин Президент? Какой помощи? А пришлите кого-нибудь из своих помощников поговорить с труппой! А давайте создадим независимую экспертную комиссию из числа искусствоведов России, стран Балтии, Украины — из стран, в которых театральное искусство находится на высочайшем уровне. Молодежь этих стран с глубоким уважением относится к культурному наследию своих республик. Нация, где ценится культура, — здоровая нация! Это не мной сказано. Спасибо, что выслушали.

С уважением к Вам
Елена ИВАННИКОВА,
актриса театра
имени Я. Купалы.

Николай ХАЛЕЗИН, драматург и режиссер

Купаловский бунт

(Эпилог)

Решил написать этот материал после того, как понял, что актеры Национального драматического театра имени Янки Купалы элементарно не могут выстроить свои претензии к руководству театра. Живя в белорусской театральной ситуации — аморфной и застарелой, они просто не знают, что существует другая театральная жизнь и другие правила существования театров, подобных Купаловскому.

Сейчас конфликт, взорвавший на время Купаловский театр, пошел на убыль. Ничего кардинального не произошло, все осталось на своих местах: худрук Раевский — царствует, но не правит; директор Кириченко — правит, но не царствует; труппа хочет большего, но не получает и малого; Администрация президента продолжает делать вид, что контролирует процесс... Люди, имеющие непосредственное отношение к театральному процессу, ничего иного и не ожидали. Однако, если перейти на театральную терминологию, — "первый звонок прозвучал".

Неудивительно, что основной тон в конфликте задали актеры молодого поколения — они, как никто, ощущают, что жизнь проходит, а мечты по-прежнему остаются мечтами: интересных ролей нет; любопытного драматургического материала нет; режиссеров, с которыми было бы интересно работать, нет; гастролей и фестивалей, на которых можно было бы о себе заявить, тоже нет.

Что у театра есть

Ситуация в Купаловском театре типична для всех белорусских государственных театров, а потому достаточно проанализировать ее, чтобы поставить диагноз всем театрам страны. Итак, что же на сегодняшний день есть в Купаловском театре?

Репертуар из 38 спектаклей

То есть в театре количество наименований спектаклей превышает количество дней в месяце. Подобный репертуар не имеет смысла ни в каком театре — даже в театре со статусом "национальный". А учитывая тот факт, что эти спектакли не имеют практически никакой художественной ценности, подобный объем репертуара вызывает недоумение. Ни один европейский театр, даже репертуарный, не может себе позволить подобного.

Во-первых, их руководство не считает, что все спектакли, поставленные театром за последние десять лет, гениальны и должны идти в репертуаре десятилетиями. Средний возраст спектакля — 30—40 показов, и только в течение одного сезона. По несколько лет в репертуаре могут идти лишь спектакли-шедевры либо мюзиклы с затратами, превышающими несколько миллионов долларов.

Во-вторых, серьезные театры с уважением относятся к публике, постоянно предлагая обновленный репертуар. К примеру, Штутгартский драматический театр в год выпускает полтора десятка премьер — 4—5 на основной сцене и около десятка — на экспериментальной. Режиссеры, поставившие удачные спектакли на экспериментальной сцене, получают возможность поставить на основной.

В-третьих, актер не может нормально входить в роль, играя спектакль раз в полтора месяца, к тому же не прогоняя его перед показом.

И в-четвертых, театр элементарно не может позволить себе загружать гектары складских помещений декорациями 38 спектаклей.

Важная особенность репертуара Купаловского театра — в нем вы не найдете ни одного спектакля о живых белорусах. И даже если это будет пьеса о наших современниках, то она никак не будет касаться людей, сидящих в зале, — это приторно-карамельные любовные истории или комедии чрезвычайно низкого уровня.

Труппа из 61 актера

Содержать труппу подобного объема могут себе позволить только театры уровня парижского Comedie-Francaise или Королевского Шекспировского театра. И дело тут не только и не столько в финансах, сколько в том, что в подобных коллективах здоровая конкуренция отсутствует из-за гарантированных актерам зарплат или смещается в поле клановости и появления "коллективов в коллективе", что, безусловно, приводит к конфликтам, не имеющим отношения к творческому процессу.

Как правило, крупные европейские театры используют комплексную модель формирования труппы: актеры, получающие зарплату и поспектаклевые гонорары; актеры, приглашенные на одну или несколько постановок; актеры, преподающие в студии при театре; молодые актеры-студийцы, задействованные в спектаклях и получающие за это разовые гонорары. Подобное профессиональное дробление приводит к тому, что актер занят в театре только тогда, когда он необходим.

К тому же подобная, чисто профессиональная, модель сотрудничества с актерами ставит их в конкурентное положение, когда они должны не только следить за своей физической формой, но и быть коммуникабельными и логичными в поведении.

Две сценические площадки и несколько репетиционных помещений

Достаточно взглянуть на график занятости "купаловских" сцен, чтобы понять, что ситуация в театре аномальная. Как правило, в репертуарах больших европейских театров количество спектаклей, идущих на экспериментальных площадках, в несколько раз превышает количество наименований спектаклей, идущих на большой сцене. Это говорит о том, что селекционная работа в театре поставлена.

В Купаловском театре на основной сцене идет 27 наименований спектаклей, на малой — 9. А значит, весь имеющийся в распоряжении театра финансовый ресурс уходит на спектакли большой сцены, хотя бюджета одного "большеформатного" спектакля могло бы хватить на 4—5 спектаклей малой сцены.

Экспериментальная сцена имеет для театров большее значение, нежели просто кузница режиссерских кадров для основной сцены. Как правило, зрители экспериментальных площадок — это молодые люди, которые формируют особую среду, способствующую информационному обмену "театр—зритель—театр". Европейские театры очень дорожат этой аудиторией, вовлекая ее в театральный процесс через проведение общественных дискуссий, публичных читок новых театральных текстов, театральных конференций и встреч с творческим коллективом театра. На сегодняшний день ни один государственный

театр Беларуси не может похвастаться хоть какой-то стройной системой взаимоотношений с аудиторией, кроме банального показа спектаклей.

Чего у театра нет Дисциплины

Случай с отменой спектакля "Странная миссис Сэвидж" — это, пожалуй, самый малый из нынешних пороков Купаловского театра. Для того, чтобы понять степень падения нравов в театре, достаточно зайти в театральный буфет во время спектакля. Типичная картина: артист в театральном костюме, выпивающий сто пятьдесят граммов водки в перерыве между сценами. После одного из таких "антрактов" один из купаловских актеров вышел на сцену и вместо запланированного монолога несколько минут просто молча постоял, после чего зло рыкнул в зал "Вот и все!" и ушел со сцены.

Гримерные театра уже давно стали "кружками по интересам", где члены труппы "поправляют здоровье" с помощью алкогольных напитков. Как правило, виной тому становится не банальное желание "выпить водки", а абсолютное безразличие к своей работе и отсутствие мотивации к профессиональному росту.

Профессионального менеджмента

Руководство Купаловского театра сегодня — это люди, не только абсолютно не сведущие в современных театральных тенденциях, но и активно им противостоящие. Структура менеджмента Купаловского театра практически не изменилась со времен эпохи культа личности. Сотрудники административной части театра (язык не поворачивается назвать их менеджерами) представления не имеют о том, как работают их коллеги в Европе. Система обменов специалистами, которая существует в мировой театральной системе, здесь абсолютно не освоена, а вся работа сводится к одному параметру — количество проданных билетов на спектакли.

(Окончание на 8-й стр.)

Купаловский бунт

(Эпилог)

(Окончание. Начало на 7-й стр.)

Но современный театр, это не просто место, где показывают спектакли. Современный театр — это многопрофильный лабораторный центр, где существуют сегменты, сориентированные на самую разную аудиторию — по возрасту, образованию, увлечениям. К примеру, в шведских театрах можно увидеть спектакли для детей до 3 лет, в немецких — спектакли, в которых принимают участие зрители, а в британских — общественные дискуссии, на которые после представления остается весь зал и на которые продаются билеты, равные по цене билетам на спектакль...

Лицо купаловского менеджмента — директор театра Николай Кириченко. Человек, мало смыслящий в театральном процессе, но преуспевший в репрессивных мерах по отношению к инакомыслящим. Именно он вынудил уйти из театра Ольгу Шанцыну, чьей игрой в спектакле "Психоз 4.48" восторгался на страницах The Guardian выдающийся драматург Том Стоппард. Он же расторг контракт с режиссером Владимиром Щербанем, спектакли которого в белорусском "Свободном театре" ведущие мировые издания (The Guardian, Daily Telegraph, Financial Times...) оценили пятизвездными рецензиями. Любопытно, что Николай Кириченко, помимо выполнения своих директорских функций, является ведущим актером театра и играет главные роли в доброй половине постановок. Поразительная трудоспособность, учитывая тот факт, что директора даже самых маленьких европейских театров загружены до такой степени, что не имеют выходных месяцы напролет, не то что времени на репетиции и спектакли.

Современной режиссуры

Лицом режиссуры Купаловского театра, а по совместительству и режиссуры всей страны является Валерий Раевский. На сегодняшний день стаж его руководства Купаловским театром исчисляется 35 годами. Срок, достойный Книги рекордов Гиннесса, но абсолютно аномальный для современного театрального процесса. Современная театральная ситуация близка к футбольной — с режиссером, не демонстрирующим положительной динамики в работе, расторгают контракт, как с тренером, команда которого не показывает результат. А тридцатипятилетнее нахождение на руководящем посту главного театра страны человека, не только не создавшего за это время своей режиссерской школы, но даже не вырастившего нескольких достойных режиссеров, вызывает, по меньшей мере, недоумение.

Ранее работавшего в штате театра и в последние годы поставившего несколько спектаклей в Купаловском Николая Пинигина вряд ли можно назвать режиссером новой формации, но он на сегодняшний день оказался единственным режиссером, который смог заинтересовать труппу. Отвлечь актеров от буфета, и заразить их работой. Пожалуй, именно этот факт явился определяющим при отстранении его от дальнейшей работы в театре. А открытое заявление Пинигина нынешнему руководству театра, что это именно они "развалили театр", внесло его в список режиссеров, которые не могут ставить спектакли в Купаловском.

Сегодня модель работы руководства Купаловского театра может быть легко классифицирована как коррупционная. Достаточно лишь посмотреть на самые масштабные постановки театра последних лет: "Чорная панна Нясвіжа", "Вечар", "Кім", "Князь Вітаўт", "Ядвіга". Все пять постановок созданы по пьесам Алексея Дударева — драматурга, пьесы которого уже давно не ставятся практически нигде, за исключением Беларуси, из-за их откровенно низкого уровня. Но, несмотря на это, в репертуаре главного театра страны идет пять пьес (!) этого автора. И при этом драматург получает 18% поспектаклевых выплат. То есть почти пятая часть денег, вырученных театром от продажи билетов, идет драматургу. В Европе подобный процент не снился даже самым востребованным авторам. Их поспектаклевые выплаты редко превышают 10%, а в основной массе составляют 8—9%. И речь здесь идет о звездах драматургии, чьи пьесы идут на самых престижных сценах мира.

А ведь помимо поспектаклевых выплат Алексей Дударев получает разовые гонорары за свои пьесы из государственного бюджета. И эти гонорары исчисляются четырехзначными долларовыми суммами в отличие от молодых авторов, которые за свои пьесы подчас не получают ни копейки. Триумвират Дударев—Раевский—Герлован, авторству которых принадлежат все вышеназванные спектакли, за исключением "Кіма", полностью контролирует главную театральную сцену страны, "съедая" в прямом и переносном смысле баснословные бюджеты.

Профессия режиссера требует большого опыта постановок и большого количества посмотренных спектаклей мирового контекста. Совмещение двух этих факторов в одном человеке дает возможность театру получить режиссера хорошего уровня. Какой государственный театр сегодня позволяет молодому режиссеру смотреть спектакли режиссеров первой сотни мирового рейтинга и при этом регулярно ставить в театре? Правильно — никакой. А следовательно, государственная театральная система в ближайшие годы ни одного хорошего режиссера не получит.

Сбалансированной профессиональной труппы

Сегодня средний возраст труппы Купаловского театра составляет 45,2 года. По сегментированию возрастных групп труппа выглядит следующим образом:

21—30 лет — 13 актеров,
31—40 лет — 18 актеров,
41—50 лет — 6 актеров,
51—60 лет — 7 актеров,
старше 60 лет — 17 актеров.

"Провал" находится в возрастном сегменте 40—60 лет. Именно в том сегменте, где, как правило, находится "преподавательский состав" коллектива — актеры наиболее авторитетные, уже имеющие опыт и еще имеющие силы для продуктивной работы. Если "среднее звено" отсутствует, коллектив, как правило, не становится единым организмом из-за разницы потенциалов и интересов двух оторванных друг от друга возрастных групп: "компьютерного поколения" (до 40 лет) и "докомпьютерного" (от 50 лет).

Одна из главных проблем государственных театров, и Купаловского в частности, — растренированность актеров. Отсутствие системных занятий, жестких требований к кондициям актеров, репетиционного процесса репертуарных спектаклей приводит к тому, что актеры не в состоянии осваивать целые пласты современного театра — жанровые и стилевые. Сегодня невозможно представить на сцене ведущего в стране театра профессиональной хореографии или даже просто "физического театра" как направления.

В современном театре обучающий процесс актеров не заканчивается с завершением получения образования в учебном заведении — там он только начинается. Современный тренд в театральной педагогике — обучение актера не только пластике и сценической речи, но основам режиссуры, драматургии, современной хореографии, иностранным языкам, общему курсу театрального менеджмента. Только "универсальный театральный солдат" в состоянии выполнять задачи, поставленные современной режиссурой.

Концепции работы с молодыми драматургами

В Купаловском театре работа строится так, как она строилась в 60—70-е годы прошлого столетия: заведующий литературной частью читает пьесы, которые нашел в каком-то сборнике или получил по почте, а затем рекомендует какие-то из них режиссерам. Данная модель сегодня в любом серьезном театре мира считается архаизмом, а большинство театров не имеет в своем штатном расписании такой должности — "заведующий литературной частью". Сегодня работа с авторами строится по сложной многоступенчатой системе: создание собственной поисковой системы, селекционная работа, создание института авторов-резидентов, сотрудничество с агентствами и издательствами. Беда в том, что ни одна из данных позиций не освоена теми, кто занимается поиском материала для постановок.

Создание собственной поисковой системы — это отстройка всего комплекса мероприятий, которые помогают обнаружить новый, оригинальный, качественный драматургический материал для спектакля. Включает в себя: контакт с кураторами ведущих драматургических конкурсов в мире, отслеживание новинок в интернет-среде — на сайтах и в блогах ведущих театральных специалистов, коммуникация с переводчиками и селекционерами из других стран.

Селекционная работа — создание творческой драматургической лаборатории при театре, с привлечением авторов различных возрастных групп: 7—10, 10—14, 14—17 лет. Проведение читок пьес молодых авторов, семинаров и мастер-классов ведущих драматургов мира.

Создание института авторов-резидентов — привлечение 4—5 талантливых авторов с выплатой им ежемесячной стипендии и гарантией постановки 1—2 пьес на экспериментальной сцене и проведения публичных читок созданных ими пьес.

Сотрудничество с агентствами и издательствами — коммуникация с зарубежными агентствами и театральными издательствами, которые предлагают к постановке новые пьесы своих авторов и заинтересованы в сотрудничестве с авторами других стран (авторами-резидентами театра).

Когда перечисляешь все пункты, которые необходимо выполнить для успешного сотрудничества театра с автором, понимаешь, что подобной работой должен заниматься профессиональный человек, знающий иностранные языки и имеющий к этому непроходящий интерес. Сегодня о подобных специалистах Купаловский театр может только мечтать.

Один из основных "тормозов" в работе с молодыми драматургами — политический аспект. Целый ряд драматургов, которые сегодня находятся в "черном списке" за свои взгляды, не совпадающие с взглядами властей, запрещены к постановке в белорусских государственных театрах, но при этом востребованы в Европе и России.

Гастрольной деятельности

Гастрольная деятельность Купаловского театра — это несколько спонтанных выездов одного-двух случайных спектаклей, преимущественно в сопредельные страны — Россию или Украину. А вывоз спектакля в Литву или Финляндию приравнивается к захвату мирового театрального пространства.

Сегодня ни один театр в мире не может полноценно существовать без отлаженной гастрольной деятельности. Именно она дает необходимые контакты для создания ко-продукционных спектаклей или проектов обмена специалистами.

Беда Купаловского театра не только в том, что он не имеет менеджеров, способных общаться на равных с мировой театральной элитой, но и в том, что театр не имеет спектаклей, которые были бы востребованы ведущими мировыми фестивалями или антрепренерами. Спектакли, созданные в эстетике 70-х годов, могут быть приглашены лишь на некоторые маргинальные фестивали постсоветского пространства.

Крупные европейские театры редко посылают спектакли "основной сцены" на зарубежные гастроли или фестивали — как правило, 2—3 раза в год. Связано это с огромными затратами по транспортировке декораций и приему большого количества актеров и обслуживающего персонала. Но удачные спектакли, рожденные на экспериментальных площадках этих театров, ведут полноценную гастрольную и фестивальную жизнь.

Театральной студии

Существование главной национальной сцены без собственной студии, дающей основной приток кадров в театр, сложно представить. Это порождает странную ситуацию, когда художественный руководитель театра Валерий Раевский, руководивший на протяжении пяти лет режиссерским курсом в Белорусской академии искусств, не взял с этого курса на работу в свой театр ни одного человека.

Студии при театрах не прижились в социалистической Белоруссии — последняя закрылась в 50-х годах прошлого столетия, не приживаются они и в Беларуси современной. Виной тому некомпетентность руководства театра и боязнь конкуренции. Хотя именно студии дают кадры, воспитанные в эстетике данного театра, и дают возможность реализации ведущих актеров в педагогике и, как следствии, дополнительного заработка.

Селекционной работы

Национальный театр просто обязан вести селекционную работу по всем фронтам — актерском, режиссерском, драматургическом, менеджерском. Если эта работа не поставлена в полной мере, значит, сначала в театре образуются бреши по направлениям, а затем и вся структура костенеет и деградирует. Что мы и видим на примере Купаловского театра. Его пример сегодня абсолютно показателен. В системе государственных театров сегодня нет исключений — все они работают по методикам, написанным Министерством культуры СССР в 50—60-х годах.

Достаточно в этой статье поменять название театра на любой из государственных, чтобы понять, что ничего по-сути не изменилось. Почему-то принято считать, что театральная тема — это закрытая сфера узких профессиональных отношений. Некоторые участники конфликта в Купаловском театре и вовсе говорят, что "не надо выносить сор из избы". Следует напомнить: это дома у вас изба, а практически все белорусские театры являются государственными и содержатся за счет средств, полученных от налоговых сборов граждан. Причем средств далеко не маленьких, а исчисляемых семизначными цифрами в долларовом эквиваленте.

Сегодня с сожалением приходится констатировать, что белорусский театр находится при смерти, и если реанимационная команда экстренно не начнет действовать, мы с вами очень скоро сможем увидеть его похороны.

АБИТУРИЕНТ-2009

Полный анализ ошибок репетиционного тестирования проведут педагоги БГУ

Полный анализ ошибок репетиционного тестирования проведут педагоги Белгосуниверситета.

Регистрация на первый этап репетиционного тестирования (без выдачи сертификатов) уже началась в Центре тестирования БГУ.

Организует подобные репетиции Институт непрерывного образования БГУ совместно с Республиканским институтом контроля знаний по тестовым материалам и технологии централизованного тестирования. Испытания организованы по всем 14 дисциплинам и будут проходить по воскресеньям. А через две недели после проведения репетиционного тестирования педагоги вуза проведут консультационные занятия по всем вариантам тестирования с полным разбором вариантов и анализом ошибок.

Регистрация на предмет заканчивается в 13.00 в среду, предшествующую дню тестирования. Определены следующие даты репетиционного тестирования: **16 ноября** по предметам "Всемирная история новейшего времени", "Обществоведение" ("Человек. Общество. Государство"), **23 ноября** — иностранные языки и география, **30 ноября** — русский язык, **7 декабря** — белорусский язык, **14 декабря** — математика и биология, **21 декабря** — история Беларуси, физика, химия.

С результатами тестирования можно ознакомиться на сайте Республиканского института контроля знаний спустя 10—12 дней после его проведения, а через две недели — в Центре тестирования БГУ.

Стоимость тестирования по одному предмету составляет 16 тысяч 100 рублей. Оплата за участие осуществляется в любом отделении ОАО "АСБ Беларусбанк", получателем является Республиканский институт контроля знаний Министерства образования Беларуси.

ЧУЛІ?

Незвычайная экскурсія

19 кастрычніка ў Мінску адбудзецца незвычайная экскурсія — актывісты Партыі БНФ запрашаюць на вандроўку па вуліцах і плошчах беларускай сталіцы, што спрычыніліся да падзей стварэння і дзейнасці адраджэнскай партыі.

Як паведаміла прэс-сакратар Партыі БНФ Кацярына Маркоўская, экскурсія па памятных мясцінах беларускай сталіцы прымеркаваная да 20 гадавіны са дня заснавання партыі.

— У якасці экскурсавода выступіць вядомы беларускі мастак і адзін з заснавальнікаў Фронту Аляксей Марачкін. Сама ж экскурсія будзе ахоплваць месцы, што нейкім чынам спрычыніліся да стварэння і дзейнасці Беларускага Народнага Фронту ў цяпер ужо далёкіх для нас канцы 80-х — пачатку 90-х гадоў.

Збор удзельнікаў экскурсіі запланаваны а 12-й гадзіне на сталічнай плошчы імя Якуба Коласа. Арганізатары мерапрыемства спадзяюцца, што сілавыя структуры, нягледзячы на адсутнасць дазволу гарадскіх улад, усё ж з разуменнем паставяцца да адзначэння фронтаўцамі 20-й гадавіны са дня заснавання руху і дадуць узгадаць знакамітыя падзеі 1988 года без аніякіх перашкод.

Уладзімір Канаплёў чакае вяртання ва ўладу?

Былы спікер Палаты прадстаўнікоў Уладзімір Канаплёў знік з палітычнага небасхілу Беларусі. Пытанне толькі ў тым, як надоўга...

Адстаўка Канаплёва з пасады спікера ў свой час спарадзіла шмат чутак. Але высветлілася, што Уладзімір Мікалаевіч звольніўся з пасады і перайшоў у ранг звычайных дэпутатаў у сувязі з пагаршэннем стану здароўя. Тэрмін паўнамоцтваў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў трэцяга склікання скончыўся. Здзівіла тое, што Канаплёў нават не спрабаваў зноў вылучыць сваю кандыдатуру. Не быў заўважаны Канаплёў і ў якасці лабіста нечых дэпутацкіх "апетытаў" — не ездзіў па краіне, ні за каго не агітаваў. Ці азначае гэта, што былы спікер парламента "завязаў" з вялікай палітыкай?

На сённяшні дзень пра яго палітычныя амбіцыі не чуваць. Зараз Уладзімір Мікалаевіч засяродзіўся выключна на грамадскай працы. Як вядома, ён узначальвае федэрацыю гандбола Беларусі. Дарэчы, прадстаўнікі федэрацыі зазначаюць, што з прыходам Канаплёва ў гандбол становішча гэтага віду спорту ў Беларусі палепшылася. Праўда, у мінскім офісе федэрацыі Канаплёў бывае нячаста. Нават супрацоўнікі звязваюцца з ім праз памочніка. Але тое, што Канаплёў працягвае ўздымаць айчынны гандбол, — факт. Так, апошні раз на публіцы Канаплёва бачылі ў Брэсце. Расказваюць, што выглядае ён добра, шмат жартуе... У горадзе над Бугам Канаплёў праводзіў нараду, прысвечаную развіццю гандбола ў рэгіёне.

Зразумела, што пра свае палітычныя намеры Канаплёў асабліва не распаўсюджваецца. Пагаворваюць, што Уладзімір Мікалаевіч у хуткім часе зноў вернецца ў палітыку і што мы можам яго ўбачыць у складзе Савета Рэспублікі.

Што ж, у нас усё магчыма. Як-ніяк, а Канаплёў — сябра Лукашэнкі з дзяцінства.

Антон ВІТАЛЬЕЎ.

ГАЗЕТА — ЧЫТАЧЫ

У госці — з абаненцкай карткай «Народнай волі»!

Вы — сталы чытач "Народнай волі".

У вас шмат сваякоў, сяброў, саслужыўцаў.

Яны часта гасцююць у Вас, Вы — у іх.

Магчыма, і цяпер маеце запрашэнне на дзень нараджэння ці з нейкай іншай нагоды. Не ламайце галаву над тым, што купіць у падарунак. Букет кветак і — абаненцкая картка "Народнай волі". На месяц, два, тры, паўгода... Афармляйце **перадаплату** за блізкага Вам чалавека, і ён будзе ўдзячны за такі незвычайны падарунак.

Пералічыць грошы, ведаеце, можна праз любы філіял "Беларусбанка" ці праз паштовае аддзяленне. Мінчане могуць аператыўна зрабіць **перадаплату** таксама праз рэдакцыйны офіс (вул.Энгельса, 34а) альбо пазваніць па тэлефонах: 328-63-93 ці 328-68-71. Пасля званка да Вас прыйдуць нашы валанцёры са свежымі нумарамі газеты і дапамогуць аформіць перадаплату за любы тэрмін і па любым адрасе.

Нягледзячы на экстрэмальныя ўмовы выдання газеты, тарыфы па **перадаплаце** ранейшыя: на месяц — **9500** рублёў для індывідуальных чытачоў і **15.000** рублёў для арганізацый, прадпрыемстваў, устаноў, фірм. Заўважым: паколькі кошт газеты пры рэалізацыі ў розніцу з новага года павысіўся, то выгадна рабіць перадаплату, з тым каб газета дастаўлялася дахаты.

Банкаўскія рэквізіты "Народнай волі" такія:

УП "Народная воля": р/р 3012006535014, ААТ "Пріорбанк", ЦБП 113, код 749, УНН 100961759.

Вымушаны і на гэты раз звярнуць увагу на тое, што **перасылаць у рэдакцыю трэба не толькі копію плацежнага дакумента, але і запоўненую АБАНЕНЦКУЮ КАРТКУ,** узор якой друкуем і ў сённяшнім нумары.

Зноў жа: запаўняйце выразна, пажадана друкаванымі літарамі. Разумеем: для тых, хто рабіць гэта будзе ўпершыню, не вельмі прыемная рэч. Але што зробіш: каб своечасова атрымліваць газету, мы вымушаны звяртацца з такой просьбай.

Вы — з "Народнай воляй", "Народная воля" — з Вамі!

0402280179
ИЗВЕЩЕНИЕ

ИЧУП «Народная воля»
получатель платежа
«Приорбанк» ОАО ЦБУ 113 г.Минск
наименование банка
Счет получателя 3012006535014 Лицевой счет код 749
УНН* 100961759
(фамилия, имя, отчество, адрес)

Вид платежа			Дата	Сумма
Предоплата за июль, август, сентябрь, октябрь, ноябрь, декабрь 2008 г. (ненужное зачеркнуть)				
Плательщик			Пеня	
			Всего	

Кассир

ИЧУП «Народная воля»
получатель платежа
«Приорбанк» ОАО ЦБУ 113 г.Минск
наименование банка
Счет получателя 3012006535014 Лицевой счет код 749
УНН* 100961759
(фамилия, имя, отчество, адрес)

Вид платежа			Дата	Сумма
Предоплата за июль, август, сентябрь, октябрь, ноябрь, декабрь 2008 г. (ненужное зачеркнуть)				
Плательщик			Пеня	
			Всего	

КВИТАНЦИЯ

Кассир М.П.

* Заполняется только при осуществлении операции по уплате налогов.

Абонентская карточка

на номера газеты «Народная воля»
за июль, август, сентябрь, октябрь, ноябрь, декабрь 2008 г.
(ненужное зачеркнуть)

*Заполняется отчетливо **печатными буквами** и **обязательно** отправляется в редакцию с **копией платежного документа***

фамилия

имя **отч.**

индекс почтового отделения

область

район

название населенного пункта

город, городской поселок, поселок, деревня (нужное — подчеркнуть)

улица пр-т переулок *(нужное — подчеркнуть)*

дом *а,б,в,г* **корп.** **кв.**

(Примечание: если можете — укажите, пожалуйста, код подъезда или номер дом.телефона; в случае получения газеты через абонентский ящик обязательно укажите индекс и адрес почтового отделения)

ДАРЭЧЫ

Былы кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта і экс-міністр замежных спраў Беларусі Урал Латыпаў заняўся ў Маскве камерцыйнай нерухомасцю.

Ён стаў намеснікам дырэктара кампаніі, якая кіруе рынкам электронікі ў цэнтры расійскай сталіцы. Акрамя таго, у кампаніі шмат будаўнічых праектаў па ўсёй Маскве. Імі хутчэй за ўсё і зоймецца Латыпаў. У гэтай фірме да Латыпава працавалі многія беларусы, у тым ліку і былы прэм'ер Беларусі Уладзімір Ярмошын.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 3286871.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 3286904, 3286906
E-mail : nv@promedia.by
http://www.nv-online.info

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб рэгістрацыі перыядычнага выдання №246 ад 10 кастрычніка 1996 г. (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў ТАА "Типография Михайлова - С", 214020, г.Смаленск, вул. Шаўчэнкі, 86. Па заказе ТАА "Типография Михайлова", 214000, г.Смаленск, вул. Кастрычніцкай рэвалюцыі, д.38, кв.54. Падпісаны ў друк 15.10.2008 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж: 10 026 экз. Заказ №